

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Skapande verksamhet och kultur i skola och samhälle

En kvalitativ studie om synen, bemötandet och användandet av skapande verksamhet i skolan

Anna Sjödin
Rima Somi

Examensarbete/LAU370

Handledare: Joakim Forsemalm

Examinator: Ninni Trossholmen

Rapportnummer: VT-09-1190-10

Abstract

Arbetets art:	Examensarbete LAU 370 – 15hp Göteborgs Universitet lärarprogrammets allmänna utbildningsområde.
Titel:	Skapande verksamhet och kultur i skola och samhälle
Författare:	Rima Somi & Anna Sjödin
Termin och år:	Vårterminen 2009
Kursansvarig institution:	För LAU370: Sociologiska institutionen
Handledare:	Joakim Forsemalm
Examinator:	Ninni Trossholmen
Rapportnummer:	VT-09-1190-10
Nyckelord:	Skapande verksamhet, estetiska läroprocesser, fantasi och kreativitet, lekfullt lärande, lustfyllt lärande, integrering.

Sammanfattning

Syftet med det valda området är att vi vill uppmärksamma vilken syn lärare har och i vilken utsträckning de sedan bemöter och använder sig utav områden inom de skapande verksamheterna (musik, dans, drama, slöjd, bild). Vi undersöker vilka hinder, respektive möjligheter lärare ser vid integrering av de skapande ämnena i skolan, samt om det finns en koppling mellan kulturutbudet och skapande verksamhet och även hur det kan kopplas samman med verksamheten i skolan.

Valet av metod blev kvalitativa intervjuer vilket utfördes med kultursamordnare, kulturombud och lärare på olika skolor som arbetar inom skolans tidigare år. Genom litteratur, föreläsningar, styrdokument och teorier om de skapande verksamheterna och våra intervjufrågor, ville vi finna svar på våra frågeställningar och därmed besvara vårt syfte.

Vi använde oss utav en bandspelare och antecknade även då vi genomförde intervjuerna, för att sedan skriva ut, analysera och tolka intervjuerna som gjordes.

I vår undersökning har vi kommit fram till att lärares syn, bemötandet och användande av skapande verksamhet och hur man använder sig utav kulturutbudet, beror på lärarnas intressen, kunskap, erfarenheter, resurser och tid. Lärare arbetar med att integrera skapande verksamheterna i skolans övriga ämnen både i och utanför klassrummet, genom att använda sig utav kulturutbudet som finns i samhället vilket kan vara besök på olika museer, bibliotek, gå på olika föreställningar och få besök av kulturskolan. Kopplingen vi ser efter våra intervjuer med kultursamordnare, kulturombud och lärare visar att samarbete mellan skola och kulturverksamheten är en viktig process för att ta tillvara på det kulturutbud som finns. Genom att ta tillvara på kulturutbudet och intergering av de skapande verksamheterna i undervisningen, skapar man möjligheter för estetiska läroprocesser.

<u>1. INLEDNING</u>	6
1.1 BAKGRUND.....	6
1.2 SYFTE/FRÅGESTÄLLNINGAR	7
1.3 AVGRÄNSNING	7
<u>2. SKAPANDE VERKSAMHET</u>	8
2.1 KORT HISTORIK.....	8
2.2 DEFINITIONEN AV SKAPANDE VERKSAMHET.....	9
2.3 MUSIK	10
2.4 DANS.....	10
2.5 DRAMA	11
2.6 SLÖJD	12
2.7 BILD.....	13
<u>3. KULTUR</u>	14
3.1 DEFINITION AV KULTUR	14
3.2 KULTUR I SKOLAN.....	15
<u>4. STYRDOKUMENT</u>	16
<u>5. LÄRANDETEORIER</u>	19
5.1 SOCIOKULTURELLA TEORIN.....	19
<u>6. METOD</u>	21
6.1 VAL AV METOD	21
6.2 URVAL	21
6.3 INTERVJUFRÅGORNAS UTFORMNING.....	22
6.4 GENOMFÖRANDE.....	22
6.5 ETISKA ÖVERVÅGANDEN	23
<u>7. EMPIRISK ANALYS</u>	24
7.1 VAR, NÄR, HUR OCH VARFÖR SKAPANDE VERKSAMHET?	24
7.2 HINDER OCH MÖJLIGHETER VID INTEGRERING.....	28
7.3 KOPPLING MELLAN VERKSAMHETERNA	32
<u>8. DISKUSSION OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER</u>	36
8.1 KONSEKVENSER	38
8.2 VÅRT ARBETES RELEVANS FÖR LÄRARYRKET	38
8.3 FRAMTIDA FORSKNING	39
<u>9. SLUTORD</u>	40

10. REFERENSLISTA.....	41
-------------------------------	-----------

11. BILAGOR.....	44
-------------------------	-----------

BILAGA 1. INTERVJUFRÅGOR TILL KULTUROMBUD.....	44
---	-----------

BILAGA 2. INTERVJUFRÅGOR TILL LÄRARE.....	46
--	-----------

Förord:

Skapande verksamhet är en källa i vilket alla människor, unga som gamla kan hämta inspiration ifrån. Detta är något vi personligen har fått uppleva både före och efter utbildningens gång. Glädje, gemenskap, kreativitet, inspiration, kultur och ett lustfyllt lärande är bara några begrepp som kan beskriva det man upprymms av genom att ta till sig den skapande verksamheten i livet. Detta arbete har varit en lång och spännande process och nu står vi äntligen här med ett färdigt arbete att lägga i era händer.

Vi vill ge ett stort tack till vår handledare Joakim som ställt upp för oss och väglett oss under arbetets gång genom sin tid, stöd och sina tankar . Vi vill även utbringa ett stort tack till alla lärare, kulturombud och kultursamordnare som har medverkat i vår undersökning. Utan er hade detta inte varit möjligt, det har varit intressant att ha fått ta del av era tankar kring skapande verksamhet. Sist men inte minst vill vi tacka våra familjer för deras stöd både under arbetes gång och för att de format oss under livets gång till dem vi är idag. Skapande verksamhet är en del av vårt hjärta och vi hoppas nu att det blir en del av ert hjärta med då ni läser vårt arbete.

1. Inledning

Vi är två lärarstuderande Anna Sjödin och Rima Somi som läser vår sista termin på Lärarutbildningen vid Göteborgs universitet. Vi är båda inriktade på att arbeta inom de yngre åldrarna mot förskola och skolans tidigare år och har läst skapande verksamhet för tidigare åldrar som inriktning (60hp). Därför har vi valt att fokusera vårt arbete mot skapande verksamhet och kultur. I följande avsnitt ska vi börja med att beskriva bakgrunden till valet av inriktningen i vårt arbete. Sedan beskriver vi de problematiseringar och frågeställningar vi har. Sist går vi in på avgränsning där vi talar om var vårt fokus i arbetet ligger.

1.1 Bakgrund

På skolverkets hemsida under rubriken *Kultur i skolan* står det om skapande verksamhet och estetiska läroprocesser som en del i skolans uppdrag. Skolverket uppger att skolans uppdrag bör ägna sig åt följande innehåll:

”Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar”. ”Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig” (<http://www.skolverket.se/sb/d/2155,27/4-09>).

Under utbildningens gång har vi blivit mer införstådda med hur viktiga de skapande verksamheterna är, då de bidrar till att öppna nya dörrar och möjligheter mot att arbeta på ett skapande, lustfyllt och konkret sätt i skolans undervisning. Frågan vi ställt oss under dessa år har varit i vilken utsträckning den skapande verksamheten används och vi har genom utbildningens gång kommit i kontakt med vissa delar av de skapande verksamheterna under vår verksamhetsförlagda utbildning, men långt ifrån alla delar.

Vi har under vår verksamhetsförlagda utbildning uppmärksammat att varken tid eller utrymme finns tillgängligt vid planeringstillfällen, vilket bidrar till att de skapande verksamheterna inte ges tillräckligt med utrymme. Detta leder i sin tur till att man använder sig mest utav ”bild” i skolorna, vilket innebär att de målar och ritlar lite till sina texter. Den största vikten läggs inte ner på att utöka bildämnet och de kunskaper som finns inom detta område, för att till exempel integrera bild med matematik. Det andra området vi även kommit i kontakt med är musikundervisning, där det kan se olika ut på skolorna. Ibland finns ämnet på schemat, men annars sker musikämnet spontant där de ordinarie lärarna står för det momentet där man sjunger sånger speciellt inför högtider.

Under vår tid på Artisten (Högskolan för scen och musik) har vi även kommit i kontakt med kulturutbudet som finns i Göteborgs stad. Vi fick möjligheten att besöka de olika kulturella utbudet som finns och fick en inblick i hur man i skolans verksamhet kan ta del av detta och koppla undervisningen till kultur som kan bidra till ett konkret lärande.

I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo94* står det under rubriken ”mål att uppnå i grundskolan” att skolan ansvarar för att varje elev

efter genomgången grundskola ”har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud” (s.10).

1.2 Syfte/Frågeställningar

Syftet med det valda området är att vi vill uppmärksamma vilken syn lärare har och i vilken utsträckning de sedan bemöter och använder sig utav områden inom de skapande verksamheterna (musik, dans, drama, slöjd, bild). Vi undersöker vilka hinder, respektive möjligheter lärare ser vid integrering av de skapande ämnena i skolan, samt om det finns en koppling mellan kulturutbudet och skapande verksamhet och även hur det kan kopplas samman med verksamheten i skolan.

Utifrån detta har vi formulerat tre frågor, våra frågeställningar är följande:

1. På vilka sätt används skapande verksamhet i undervisningen inom skolans verksamhet.
2. Vilka möjligheter och hinder upplever lärarna vid integrering av de skapande ämnena i skolan och även vid integrering av kulturutbudet i skolans verksamhet?
3. Vilken koppling har kulturutbudet som finns ute i samhället till skapande verksamhet och på vilket sätt kan det kopplas ihop med verksamheten i skolan?

1.3 Avgränsning

I första skedet bestämde vi oss för att genomföra en enkätundersökning, men i samråd med vår handledare kom vi fram till att den bästa metoden var att göra intervjuer, då det passar besvarar vårt syfte och våra frågeställningar på bästa sätt. Vårt fokus ligger på skolans verksamhet årskurs 1-2 då vår utbildning sträcker sig till skolan tidigare år. Genom att intervjua lärare, kulturombud och kultursamordnare så vill vi skapa en röd tråd och visa hur skapande verksamhet och kultur hör samman och hur det är styrt mellan verksamheterna. Vi vill inte rikta vårt arbete mot att ge en bild av att skapande verksamhet används, genom att t.ex. intervjua Montessoriskolor som har skapande verksamhet som grund. Genom att hålla oss till kommunala skolor, vill få en någorlunda bild av hur det kan se ut i den kommunala verksamheten i Göteborgs kommun inom dem sydvästra delarna.

2. Skapande verksamhet

I detta avsnitt beskriver vi en kort historik kring de skapande verksamheternas (musik, dans, drama, bild) historia. Sedan skriver vi om definitionen av skapande verksamhet.

Vi går igenom de skapande verksamheterna mer ingående och pekar på hur dessa leder till estetiska läroprocesser. Vi ger till sist en kort redogörelse för vad litteratur och forskning säger om de skapande verksamheterna för att visa på varför dessa är viktiga.

2.1 Kort historik

Det var under litteraturgenomgången svårt att finna fakta om de skapande verksamheternas historik då sökord som estetik och skapande verksamhet inte fick några träffar vi tyckte passar till vårt avsnitt. Anledningen till att vi använt oss utav wikipedia som källa är att vi under utbildningens gång har kommit i kontakt med den fakta som vi presenterar utifrån litteratur, lärare, kulturbesök och även egna erfarenheter. Ett exempel på detta är sidan tio i vårt arbete där vi även talar om att musik har funnits under alla tider och i alla kulturer vilket Jederlund (2002) tar upp. Det som står i Wikipedia anser vi därmed vara relevant och trovärdigt i just detta fall.

Under alla tider har människan använt sig utav de skapande verksamheterna som ett sätt att uttrycka sig i olika sammanhang.

Musiken inom människans tid har funnits i alla tider, innan det skrivna ordet och troligen även innan talet uppstod. Man kan finna musiken överallt runt omkring oss och det har funnits i alla tider och inom alla kulturer. I wikipedia står det att:

En kulturs musiktyp influeras av kulturens alla andra aspekter, inklusive social och ekonomisk organisation, klimat och tillgång till teknologi. Även känslorna som musiken utstrålar, situationerna där musiken spelas och lyssnas till, och attityderna gentemot musiker och kompositörer varierar mellan olika regioner och perioder(http://sv.wikipedia.org/wiki/Musikens_historia, 19/5-09).

Dans som även kallas för rytmisk kroppsrörelse har under alla tider utförts inom alla kulturer. Dans har använts av bland annat naturfolk, forntida folk och har fortsatt in i dagens moderna tid. Dans har under alla tider varit ett sätt att uttrycka sig på och har används i många olika former så som då man vill uttrycka glädje, sorg eller helt enkelt använda det som ett sällskapsnöje, vid religiösa högtider och som kulturella uttrycksformer, (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Dans>, 19/5-09).

I wikipedia kan man även finna förklaringen på vad teater är och bakgrunden till denna vilket är:

Teater, ibland drama eller skådespel, är en typ av scenkonst, som syftar till att agera, berätta, framställa eller förevisa historier, idéer eller känslor inför en publik. Detta sker vanligtvis genom dialog, det vill säga tal och gester mellan olika rollfigurer, spelade, eller agerade av skådespelare (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Teater>, 19/5-09).

Den västerländska teatern har utvecklats ur de årliga Dionysosfesterna i antikens Grekland. Varje år ordnade man en fest till guden Dionysos' ära och som en av traditionerna byggde man då en arena för körsång. Kören bestod av dels kör dels en försångare som sjöng en växelsång med kören. En vacker dag av någon anledning så talade en försångare (protagonist) istället för att sjunga och teatern utvecklades. Istället för att man sjöng om händelse började man nu också vara personen. Denna försångare eller protagonist förde ofta en dialog med kören som själva fungerade som ett språkrör åt den aktuella dramatikern. Senare började även en motspelare agera, en sådan antagonist (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Teater#Historia>, 19/5-09).

Människan har även under alla tider använts sig utav bilden för att uttrycka sig, berätta något eller för att betrakta dess skönhet. Grunden för den konst som utövas idag inom bildkonst, arkitektur och litteratur tog sin början i Mesopotamien, även kallat landet mellan floderna, (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Mesopotamien#Historia>, 19/5-09).

2.2 Definitionen av skapande verksamhet

Under litteraturgenomgången fann vi inte några exakta definitioner av skapande verksamhet. I ett tidigare arbete av studenterna Fogelmark Törnback, Christopher Olsson, Johan skrev de angående definitionen av skapande verksamhet att:

Vår definition av skapande verksamhet är de fem uttrycksformer som lärs ut vid Lärarutbildningen på Göteborgs Universitet i kursen Skapande verksamhet för tidigare åldrar. Dessa uttrycksformer är, drama, musik, bild, rytmik och dans. Genom att använda dessa fem former i undervisningen som ämnen för sig eller som integrerade ämnen undervisar man genom estetiska läroprocesser (<http://gupea.ub.gu.se>, 20/5 2009).

Denna definition är något även vi håller med om. Vi ser även personligen skapande verksamhet som både en yttre och inre process. Den yttre processen låter människan gestalta det man tillverkat genom till exempel bilder, teater uppvisningar eller musik uppträdanden. Den inre processen ser vi som förhållandet mellan hur man tar in intryck, information och på vilket sätt man gestaltar någonting.

I rapporten, 316:16, *Kultur för alla - estetiska ämnen och läroprocesser i ett mediespecifikt och medieneutralt perspektiv* (2003) kan man läsa att "en viss syn på begreppet estetiska läroprocesser har att göra med att ordet estetik kommer från det grekiska ordet *aisthesis*, som betyder förnimmelse" (s.80). Alltså menar man att kunskapen man får från sina sinnen är viktig, och att man genom sinnesfornimmelse kan vidga kunskapsbegreppet.

Definitionen av estetik uttrycks i *Nationalencyklopedin* på olika sätt, en av de vanligaste definitionerna för estetik som vi tycker stämmer överens med våra frågeställningar är:

Filosofisk undersökning av problem, begrepp och förutsättningar vid tal om konst och konstupplevelser, varvid "konst" används i vid mening och inkluderar bildkonst, litteratur, musik, film, teater jämte estetiska objekt av skilda slag (<http://www.ne.se/lang/estetik>, 20/5 -09).

I boken *Möten och mediering* (2005) skriver författaren Marner Anders att:

När begreppet estetiska läroprocesser används av Aulin-Gråhamn & Thavenius (2003) avses ett möte mellan egna personliga upplevelse, erfarenheter och kunskaper och andras. Mötet sker via ett medium (en form, en gestaltning, en framställning, en berättelse, ett

konstverk). Om mötet innebär en förändring av tankar, föreställningar och handlingar så är det en estetisk läroprocess (s.132).

2.3 Musik

Musik återspeglar den inre tanken och är ett konstnärligt språk som gestaltas genom rytmer och melodier. Människan har under alla tider i alla kulturer omringats av musikens alla former. Jederlund har i *Musik och språk* (2002) uttryckt att musik på flera olika sätt genom tiden varit ett sätt att uttrycka sig och umgås på genom bland annat ”fester, högtider, religiösa ritualer, i glädje och sorg, i arbete och avkoppling” (s.11). Musik är därmed ett sätt att uttrycka sina känslor på, en mötesplats för olika kulturer och även ett sätt att kommunicera. Musik kan ha ett budskap, eller något man identifierar sig med. Man kan finna musiken inom olika kulturer där varje kultur har en egen musikkultur. Musik är något som framtonar takt, puls, rytm. Jederlund skriver även att ”social gemenskap finns i musikens rika möjligheter till personligt och socialt lärande och utveckling i en lustfylld form”(s.14).

Det Jederlund betonar kan vi koppla till skolans värld genom vår verksamhetsförlagda utbildning där musik är ett sätt att ta sig tid för att skapa glädje och lugn i undervisningen. Man kan även se musiken som ett redskap eller tillgång i undervisningssyfte. Musiken går även att koppla till de olika ämnena där man till exempel kan integrera matematiken med sång och ramsor för att lära sig tabeller och sifferkombinationer för att skapa ett lustfyllt lärande och en konkret undervisningsform. Jederlund uttrycker även att forskning gjorts angående musikundervisning och vilken positiv verkan det haft i undervisning syfte, han menar då på att det ”har haft goda effekter även på övrig undervisning” och påpekar även på att ”det går att bedriva musikundervisning på ett engagerat sätt som involverar hela barnet i en kreativ lärande process” (s.107). Jederlund lyfter även fram vikten av att uttrycka sig verbalt och genom gester, han skriver att:

Med röst, hand- och kroppsgester uttrycker sig barnet vokalt, i rörelse och dramatisk gestaltning, i lekformer som rim, ramsor, visor, fingerlekar, rytmiska hopp- och kroppslekar och i sång -, ring och danslekar - allt detta som av andra kallas för den lekande eller musiska barnkulturen (s.115).

Alltså detta är en viktig del i undervisningen och det finns otroligt många sätt att generera lärandet på genom de kreativa ämnena.

2.4 Dans

Unander-Scharin tar upp frågan om varför vi dansar i boken *Om konstarter och matematik i lärandet* (2002) och anser att vi dansar för att:

Samspela med andra, roa oss, nå extatiska mentala tillstånd, utforska existentiella förutsättningar och villkor, gestalta tankar och känslor, få en genuin konkret erfarenhet, egen förståelse, gemensamma begrepp och kunna kommunicera, få ett sensoriskt svar på våra motoriska rörelser (s.72).

Genom att dansa och att röra kroppen rytmiskt så uttrycker vi människor musiken inom oss menar Uddholm i *Pedagogen och den musikaliska människan* (1993). Att utföra dansrörelser behöver inte vara speciellt komplicerat menar han, utan det kan vara en rörelse med t.ex. ett finger. Genom att röra sig till musik ”ökar vår kroppsmedvetenhet” samtidigt som vi tränar på motorik och även på koordinationsförmåga (s.55).

I läroplanen under skolans uppdrag står det att ”skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen”(Lpo 94, s 5). Via den fysiska aktivitet, att röra på kroppen så övas motoriken samt koordinationen. Dans behöver alltså inte vara svårt eller avancerat.

Genom dansen så kan man även arbeta ämnesöverskridande menar Sjöstedt - Edholm och Wigert (2005) som skrivit boken *Att känna rörelse*. De skriver att man genom dans kan koppla ihop detta med skolämnen som svenska, matematik, historia, geografi, naturlära mm. De ger även konkreta tips på hur det går att arbeta inom de tidigare åldrarna, genom de olika ämnena. Inom t.ex. svenska, kan eleverna arbeta med bokstäver som de själva får utforma med kroppen, samt även tala om vilka kroppsdelar som t.ex. börjar på bokstaven H. Inom matematiken kan man träna olika takter som finns inom olika dansstilar. Eleverna tränar balans, styrka, smidighet osv. via olika sätt att röra sig på (s.71- 83).

I skriften *Dans i skola* Danshögskolan (1990) sägs det att: ”dans och dansundervisning ger glädje, självkänsla, möjlighet till samarbete och gemenskap och därför borde ha en naturlig plats på skolschemat” (s.8).

Författaren Marner skriver i *Möten och medieringar*, (2005) att ”kroppen är nödvändig i hantverk och dans och är utöver det en nödvändig förutsättning för och även en del av medvetandet” (s.15). Han menar att de estetiska ämnena är viktiga för att skapa betydelse för vår kropp och själ.

I läroplanen under rubriken mål att uppnå i grundskolan står det att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola ”kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans” (Lpo 94, s. 10).

2.5 Drama

I boken *Pedagogen och den musikaliska människan*, skriver Uddholm (1993) att drama är ett sorts språk, ett språk där vi kommunicerar med kroppen och dess rörelser. Genom att spela olika roller så skapar vi en kroppslig medvetenhet. Uddholm menar att det viktiga med drama är att den som dramatisera skapar en tydlig förståelse hur vissa situationer kan vara på riktigt, samt att rollspel kan upplevas som meningsfull, till exempel i en sång eller en berättelse som man dramatiserar. Med drama anser Uddholm att om man dramatiserar olika statusar stärker och skapar människor en uppfattning om hur olika situationer kan uppfattas och kännas. De två vanliga begreppen som Uddholm utgår ifrån är maktstatus och känslolstatus. Maktstatus då delas det in i roller, höga eller låga vilket menas att hög status kan vara uttryck för viktig, mäktig, stark osv. Motsvarande kan det vara uttryck för oviktig, maktlös, svag osv. Känslolstatusen delas oftast upp i motsatta par som hat - kärlek, pigg – trött, kall – varm, osv. Denna övning med tänkande utifrån status kan användas som

utgångspunkt i olika aktiviteter som även sång och dans. I dessa övningar tränas elever på att gestalta t.ex. känslor i stället för att tala om dem.

I läroplanen under skolans uppdrag står det om vad eleverna ska få möjlighet till och då bland annat drama. Det står då att ”de skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet” (Lpo 94, s.7).

Genom att skapa kreativa miljöer menar författaren Marner (2005) att det ”bidrar även till den individuella kreativiteten”(s.32).

I häftet *Teater spel med barn* frågar Berg (1992) sig själv om vi:

spelar teater för att träna oss själva eller för att roa och ge spänning till andra (barngrupper, föräldrar m fl) genom t.ex. pjässpel och shower? Eller vill vi kanske påverka andra människor med vårt agerande och få dem att ta ställning? Vill vi väcka debatt? Pedagogiska program och läroplaner betonar starkt vikten av skapande verksamhet, dramatisering, improvisationer, roll och teaterverksamhet i det pedagogiska arbetet.

Berg skriver då att:

teaterlek befrämjar bland annat fantasi, självkänsla, motoriken, sinnena, talet inlevelseförmågan, känslouttryck, kroppsspråket och inte minst gruppsamarbetet” och ”Det är nyttigt att träna sig att uppträda inför andra. Barnen blir på sikt mindre blyga och dessutom visar det sig att de får intresse för dramatiska texter och en mängd andra kulturaktiviteter (s. 6- 7).

Detta visar på att teater är en möjlighet för lärarna och även människor som arbetar inom kulturverksamheten så som i kulturskolan att få elever att finna sig själv på olika sätt och även få ta del av kulturaktiviteter i samhället.

2.6 Slöjd

Genom slöjdprocessen skriver Marner (2005) att genom slöjden lär sig eleverna termer som att välja, planera, utföra och värdera och genom en idé till en färdig produkt skapar de en större utsträckning att arbeta tillsammans och gemensamt använda det dom skapar.

Genom att integrera alla de olika skapande ämnena, här genom slöjd ger elever en rikare inlärnings förmåga genom att koppla teori och praktik. Marner (2005) skriver att:

en kreativ miljö i skolan innefattar också en kreativ infrastruktur. Skolan mediostudio, tillsammans med slöjd-, bild- och musiksalar, kan och bli de produktions ytor och materiella resurser som lägger grunden för en möjlighet till kreativt arbete (s.81).

Marner menar även att de estetiska läroprocesserna är en ”angelägenhet för alla ämnen” (s 81). Alltså är kopplingen mellan teori och praktik viktig.

Ralph skriver i *Slöjden i tiden* (1996) om hur man kan integrera slöjden i övriga ämnen i grundskolan och pekar på att slöjden ger möjlighet till motorisk träning, estetisk medvetenhet och även ger en möjlighet som ett pedagogiskt medel för att konkretisera och befästa olika inlärningsituationer där även teori och praktik kan kopplas samman (s.3-4).

Han visar även hur man till exempel kan integrera svenskan med slöjden genom att ”skapa arbetsplaner, läsa och följa instruktioner, skriva ”veckans ord” och berätta om arbetet man utfört, eller kontinuerligt skriva i ”slöjdens dagbok” (s.9).

Ralph påpekar därmed på att de ”estetiska lärarna” kan konkretisera den teoretiska undervisningen, alltså kan man koppla ihop de övriga skolämnena med slöjden och arbeta integrerat med teorin och praktiken. Hon skriver även att något som kan försvåra arbetssättet med att integrera slöjden med de övriga ämnena är att ”brist på tid på grund av pressande kursplanering” och ”dålig insikt i varandras arbetssätt, planering och ämne” kan vara ett hinder (Ralph, 1996, s.7).

2.7 Bild

Bild är en skapande verksamhet som finns överallt runt omkring oss i samhället och mötet med bilder är en daglig del av människans vardag. Överallt sköljs vi över med intryck från bland annat reklam, tidningar och tv där vi finner bilder av olika slag. Bilder är även mycket mer än bara det yttre som vi kan se med blotta ögat, då det även speglar vårt inre.

Barnes skriver om i sin utgåva *Lära barn skapa* (2006), ”att skapandet betraktas som en reningsprocess där känslor släpps fram”. Han menar också att det är när barnet är som minst koncentrerad som det konstnärliga skapandet utövas som mest. Barnes menar även att de får utlopp för sina känslor då skapandet i deras bilder sker. Barnes kallar detta även för ”känslform” varje gång de målar eller gör något i lera. I varje skapande process så uttrycker barnen sina känslor som kan vara ilska, rädsla eller glädje (s.20-22).

Barnes skriver även att ”bildundervisningen ger barn en chans att låta deras individualitet komma till uttryck på ett konkret sätt”. Barnes menar även att läraren kan ha en stor del i individualitetsutvecklingen genom att berömma de konstverk elever gör, samt att lärarens attityd är avgörande för intresset till ämnet (s.20).

Anders skriver i *Möten och medieringar* (2005) att Picasso hävdade att ”bilden i det fria skapandet, som inspirerades av modernismen, sågs som ett direkt och spontant uttryck för känsla och den unika personligheten i möten med de olika konstnärliga materialen” (s.37).

Det är bland annat därför det är viktigt att elever med hjälp av bilden och som en del av de skapande ämnena, får uttrycka sig och sina känslor med bilden som ett redskap och en process i lärandesyfte.

I boken *Barns bildskapande – teoretiska och didaktiska konsekvenser* (2004) menar Viktor Lowenfeldts som är utvecklingspsykolog att bilder innefattar våra känslor, tankar och även utvecklingen från det att man är barn till det att man blir vuxen. Det yttrar sig i olika typer av bildskapande och olika utvecklingsstadier av bildskapande. Lowenfeldts teorier som beskriver stadier i barns bildutveckling utgår från att barns bildskapande är en kognitiv process i vilken barn spontant ger bildmässiga uttryck för sina erfarenheter och föreställningar. I teckningsutvecklingsstadierna är synsättet och uppfattningen den att det barnet ritat är det barnet vet. Dessa olika stadier är klotterstadiet, det förschematiska stadiet, begynnande realism, det pseudonaturalistiska stadiet och pubertets stadium (s.7)

I Bendroth Karlssons bok i *Bildskapande i förskola och skola* (1998) kan man läsa att "barn påverkas av de bilder de ser och upplever i sin omgivning, och också tillägnar sig olika visuella strategier beroende på den omgivande kulturens förhållningssätt, visar senare års forskning". Man kan även läsa att "de senaste årens bildforskning har utvecklats ur en kritik mot dels det universella anspråket och dels mot stadieteorierna" och "barns bildutveckling är inte i första hand kopplat till ålder, utan snarare till hur och i vilken grad barnet får tillfälle att träna sig att teckna (s.182-183).

Johansson, Hjördis (2006) som undervisar inom Göteborgs Universitet betonar i sin undervisning att bilder används som ett språk och är ett kommunikationsmedel i sig och delar upp det i en yttre och inre bild. Den yttre bilden är den vi ser runt omkring oss och den inre bilden är våra minnen, drömmar, fantasi, upplevelser, föreställningar och hallucinationer. Dessa yttre och inre bilder gestaltas i bildskapandet och kan visa oss våra innersta tankar och känslor.

Johansson betonar även att bilder idag tenderar att slå ut texter då människor idag tolkar bilder och använder dem på ett kreativt sätt för att förstå omvärlden på. Användandet av bildskapande börjar redan under tidig ålder, då barn lär sig teckna innan de lär sig skriva bokstäver. Alltså är bildskapandet en viktig process som utvecklas till att övergå till en skrivprocess. Johansson framhåller även i sin undervisning att man kommer ihåg cirka 10 % av en text om man enbart läser den en gång. Men man kommer ihåg 90 % första gången då man läser en text då man samtidigt använder flera sinnen till exempel praktiskt skapande genom bild integrerat med läsningen.

Skapande verksamhet är ett sätt att uttrycka sina känslor och tankar på, det är även ett medel för att uppfylla ett lustfyllt och ett kreativt lärande. Det bildar en helhet, vilket man kan koppla till det kulturella livet, då skapande verksamhet bygger på kultur. De estetiska läroprocesserna är ett medel för att konkretisera lärandet, vilket även kulturen är en stor del av vilket vi härmed ska komma in mer på.

3. Kultur

Här kommer vi att presentera kultur som helhet där vi går in på vad kultur är och i vilket samband detta kan kopplas ihop med skolans verksamhet. Vi tar bland annat upp definitionen av kultur och visar på en sammankoppling mellan skola och kultur.

3.1 Definition av kultur

Ordet kultur kan definieras på många olika sätt. Museipedagogen Forslund på världskulturmuseet menar att "det finns ingenting som inte är kultur. Det människor skapar

och ger mening till är kultur. Men vi ger olika mening till allt, man kan se det som en helhet eller utifrån ett visst perspektiv” (Pontus Forslund, 1/2-07, besök på världskulturmuseet).

Det första vi tänker på när vi hör ordet kultur är bland annat matkultur, modekultur, musikkultur och finkultur. Under vår tid på Artisten har vi genom kulturorientering fått ta del av kulturlivet och genom att ha studerat litteratur har vi funderat över kulturbegreppet. Vi har kommit fram till att det inte finns någon klar definition om vad kultur är men man kan till exempel tala om olika ideal, värderingar och attityder. Många människor får upp tankar om teater, film, musik, konst, litteratur med mera då de hör ordet kultur. Det kan talas om kultur i olika länder, barnkultur, ungdomskultur och mycket mera. Man kan tala om det på ett positivt eller negativt sätt. Reaktionen man får av människor då man talar om detta område är olika från person till person beroende på vad man har för tidigare erfarenheter och bakgrund. Detta är tankar vi har fått ta del av utifrån våra intervjuer med lärare, kulturombud och kultursamordnare. Enligt Nationalencyklopedin kan man även läsa att man oftast tänker ”på litteratur, musik, konst, film och liknande” då man tänker på kultur. Man kan även läsa att det inte går ”att dra någon skarp gräns mellan vad som ska räknas till kultur och vad som inte hör dit” (<http://www.ne.se/enkel/kultur>, 9/6-09).

Kultur kan även användas för att beskriva sociala mönster som finns i ett samhälle. Man ska passa in i ett visst mönster där umgänge och traditioner ska stämma överens med majoritetens föreställningar i till exempel just ett samhälle. Livet blir lättare och man känner en gemenskap utifrån det kulturen för med sig.

3.2 Kultur i skolan

På skolverkets hemsida under rubriken bakgrund kan man läsa att:

Kultur är viktigt för våra barn och unga i förskola och skola och kan vara en väg att utvecklas och lära. Barnkonventionen (artikel 12) anger barns yttrandefrihet och att denna rätt innefattar att söka, motta och sprida information och tankar av alla slag i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer. Varje stat som antagit konventionen skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet (<http://www.skolverket.se/sb/d/2155>, 27/4-09).

Detta visar att barn och unga rätt till att ta del av kulturell och konstnärlig verksamhet. Vilket är en möjlighet för att kunna integrera detta till skolans verksamhet.

På skolverkets hemsida under rubriken bakgrund kan man läsa att:

kultur i lärandet inom förskola och skola har idag många aspekter. Behovet av att utveckla arbetet med barns alla språk och uttrycksmöjligheter ökar ständigt” och ”Myndigheten för skolutveckling (2003-2008) har haft i uppdrag att i samverkan med andra aktörer utveckla kulturen i skolan. I uppdraget ingick att lyfta fram lärande exempel om hur samarbetet mellan musik- och kulturskolan, förskola och skola kan organiseras och utvecklas. (<http://www.skolverket.se/sb/d/2155>, 27/4-09).

Märner förklarar i boken *Möten och medieringar- estetiska ämnen och läroprocesser i ett semiotiskt och sociokulturellt perspektiv* (2005) vad som menas med kulturskola och skriver att ”med kulturskola menas här en skola för alla med ett bredare spektrum av ämnen och med ett ökat fokus på estetiska läroprocesser” (s.81).

Inom Göteborgs stads sida för kulturförvaltningen under rubriken *kultur i skolan, kulis* kan man läsa att:

Ett ökat intresse för samarbete mellan kultur och skola blir allt tydligare. Skolans läroplaner betonar ett undersökande arbetssätt och en integrering av kulturen i alla ämnen. Syftet är att integrera kulturen i skolans ordinarie arbete. Konst och kultur är ett komplement i undervisningen, där ett erfarenhetsbaserat lärande är lika viktigt som den teoretiska delen av undervisningen. Det egna skapandet är en viktig del i ett aktivt lärande och delaktighet i läroprocesserna främjar en utveckling av demokratin. Genom skolan och förskolan har kulturen möjlighet att nå alla barn.

(<http://www5.goteborg.se/prod/kultur/kulturforvaltningen>.)

Här ser vi en tydlig sammankoppling mellan skola och kultur där även skapande verksamhet tar plats som en del utav detta.

I FN:s konvention om barnets rättigheter i artikel 31, står det att:

Konventionsstaterna erkänner barnens rätt till att vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnens ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet/.../ Konversationsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt reaktions- och fritidsverksamhet (s.48, 2006).

Den ryske psykologen Lev S vygotskij skriver i boken *Fantasi och kreativitet i barndomen* (1995) att:

Fantasi är i själva verket grunden för varje kreativ aktivitet inom alla kulturens områden och möjliggör det konstnärliga, vetenskapliga och tekniska skapandet. I denna mening är absolut allt som omger oss och som skapas av den mänskliga handen, hela kulturens värld, i motsats till naturens, en produkt av den mänskliga fantasi och det mänskliga skapandet som bygger på fantasi (s.14)

Alltså är fantasi en viktig byggsten för kreativitet inom kulturens värld i vilket skapande verksamhet är en del av detta. Fantasin ligger till grunden för allt som människan skapar och även för den kulturella världen. Detta bidrar till att människan kan vara kreativ och skapande.

4. Styrdokument

I styrdokumentet finner vi stöd i frågan om hur man ska ta tillvara på och vilka strävande mål som gäller för skapande verksamhet och kultur vilket vi tidigare visat på i arbetet. Skapande och estetiska läroprocesser leder till olika uttryck och gestaltungsformer. Läroplanen för skola betonar vikten av ett allsidigt förhållningssätt i undervisningen där konstarterna på ett naturligt sätt används i det pedagogiska arbetet. Här nedan följer olika delar ur styrdokument *Lpo 94* vilket ska genomsyra vårt arbete i skolan och där frågan om skapande verksamhet och kultur tas upp.

I Kennert Orlenius bok *Värdegrunden finns den?* (2002) står det att:

Läroplanen speglar de strömningar som finns i det omgivande samhället. De är en slags kodidentifieringar av de aktuella värderingar och uppfattningar som finns i samhället - inte bara inom det politiska livet utan inte minst inom exempelvis näringslivet (s.14) .

Kultur ses i denna mening som bland annat ett medel för att kunna finna sig själv och den man är i samhället (s. 85).

I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo94* står det att:

I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas” (s.6) och ”Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskap. De skall få prova och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande, och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet (s.7).

På så sätt är skapande verksamhet en väsentlig del i lärandet och ett redskap för att ge elever möjligheten att bland annat prova på olika sätt att arbeta och uttrycka sig på.

I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo94* står det även att ”skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära”, ”lär sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra” (s.9).

Genom att man tillsammans utforskar det kulturutbud inom skapande verksamhet som finns ute i samhället, utvecklar eleven verktyg för eget utforskande. Det bidrar även förhoppningsvis till en nyfikenhet och lust att lära.

I avsnittet om mål att uppnå i grundskolan står det att ”skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud”, och kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama, dans” (s.10).

Detta visar på hur skapande verksamhet och kulturutbudet flätas ihop då de kompletterar varandra då man till exempel genom musei besök och besök från kulturskolan kan kombinera skapande verksamhet med kulturutbudet som finns i samhället.

I FN:s konvention om barnets rättigheter kan man läsa att:

Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstater ska för detta ändamål, (b) uppmuntra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella källor (s.39-40, Artikel 17).

Genom massmedier som tv och tidningar skapas en spridning av olika kulturella utbyten vilket eleverna påverkas av och tar med sig in i skolans värld. Detta genom material så som filmer, cd skivor och leksaks figurer vilket påverkar elevernas tankar och

identitetsutveckling då de relaterar till det de möter. Som lärare kan man ta tillvara på de tankar och det material eleverna för med sig och utveckla detta genom till exempel samtal och ett arbete med detta på olika sätt och därmed få in den skapande verksamheten och kulturutbytet i undervisningen.

5. Lärandeteorier

I detta avsnitt presenterar vi den sociokulturella teorin. Vi tar upp frågan om det sociala och kulturella där utvecklingen och lärandet befinner sig vilket är en viktig del i läroprocesserna. Enligt samhälls och professionsperspektivet utgör ”konstformerna och deras estetiska uttryck, det vill säga musik, teater/drama, bild och form samt rytmik/ dans, har alla viktiga kommunikativa och språkliga aspekter som är av stor betydelse för barns lärande” (<http://www.ufl.gu.se>, 18/5 -09).

Inom dessa områden finner man begrepp som fantasi, kommunikation och kreativitet som är en del av vad konstformerna och deras estetiska uttryck resulteras i.

Den sociokulturella teorin är kanske den vanligast förekommande inom den pedagogiska forskningen. Denna stöder vårt arbete då vi vill visa på att ”lärandet sker i ett samspel med den socio- kulturella omgivningen” (Orlenius (2001), *Värdegrunden – finns den?*, s.216).

5.1 Sociokulturella teorin

Den sociokulturella teorin skapades av den sovjetiske psykologen Lev S Vygotskij som blev känd för sitt nytänkande kring barns utveckling och lärande. Vygotskij studerade inom den kulturhistoriska teorin, där han granskade människan i förhållande till konst och litteratur. I boken, *Fantasi och kreativitet i barndomen* skrev han att ”alla människor är kreativa, även det lilla barnet” (s.9).

Han menade att när människan utövar en kreativ aktivitet så skapar människan något nytt och att fantasin är en kombinationsförmåga, han påpekar att tanke och känsla hör ihop och det är det som grunden för skapandet i leken. Fantasin som barnet har kommer ifrån dess upplevelser och genom fantasin så dramatiserar dem dess upplevelser i leken. Vygotskij menade på detta sätt, genom leken frambringar barnet en förmåga i de estetiska ämnena. Enligt det sociokulturella perspektivet ansåg Vygotskij att lärandet sker i ett sammanhang.

Kennert Orlenius (2001) skriver utifrån Vygotskijs teorier att ”lärandet sker i ett samspel med den socio- kulturella omgivningen”. Genom de socio- kulturella perspektivet påpekar han att tyngden i utveckling sker genom kommunikation och benämner det så här, ”relationen och kommunikationen mellan elev och lärare tillmäts stor vikt”. Orlenius menar även att skolans miljö är mycket avgörande för lärandet, och han menar även på att genom praktik så anser han att det är grunden till förståelse (s.216).

Silwa Claesson skriver utifrån Vygotskijs teorier i boken *Spår av teorier i praktiken* (2002), att det i en kollektiv process bildas en helhet av olika former som tänkande, talande och handlande när de integreras med varandra. Claesson tar även upp ”zone of proximal development”, den successiva processen är en lärande situation och genom den lärande situationen så befinner sig eleven i den närmaste utvecklingszonen (s.30). Claesson menar även att i det sociokulturella förhållningssättet så är elevperspektivet i fokus

I boken *Lärandets grogrund* (1999) av Ingrid Pramling- Samuelsson & Sonja Sheridan kan man även läsa om utvecklingszonen där författarna skriver att barnet lär sig av en kompetent person, pedagogen eller en kamrat. Nivån på det som eleven skall lära sig skall därför befinna sig strax över dess kompetens. När eleven som iakttar skapat en förståelse för den lärande processen så börjar eleven delta i samspel med omgivningen (s.101).

Den närmaste utvecklingszonen blir ett forum för en kultur i sig, i vilket elever kan lära av varandra och andra då de söker sig till sin omgivning för att finna kunskap. Pramling ger i texten uttryck för att barnet lär sig av en kompetent pedagog och vi anser att en kompetent pedagog bland annat kan använda sig utav den skapande verksamheten som en närmaste utvecklingszon då läraren kan presentera kunskap på ett kreativt och lustfyllt sätt.

Ulla Löfstedt skriver i sin bok om *Barns bildskapande* (2004) att ”utifrån det sociokulturell teori är perception så väl som bildutveckling kulturellt betingat” (s.28). Alltså kan vi utifrån detta koppla detta till det skapande ämnet bild vilket påvisar att vår uppfattningsförmåga och bildutveckling är en del av den kultur vi omges av.

Claesson beskriver den sociokulturella riktningen i boken *spår av teorier i praktiken*.

Hon skriver att den sociala miljön påverkar barnens utveckling genom att de deltar i ett sammanhang och lär sig utav det. Tänkande, talande, handledande och andra processer integreras med varandra och bildar en helhet. Eleverna lockas pröva sig fram med varierande strategier (s.29-30).

Hon skriver även att det inom den sociokulturella inriktningen är den omgivande kulturen, kommunikationen och sammanhanget som är i centrum (s.82-86).

6. Metod

Vi kommer här att beskriva valet av metod för att ta upp vad som ligger till grund för vårt val. Vi presenterar vidare vilken intervjuform vi utgått ifrån under vårt upplägg av intervjuerna. Sedan presenterar vi urvalet där vi går in på vem, var och varför vi har gjort våra val till intervjuer. Vi går även in på intervjufrågornas utformning där vi presenterar valet av dessa. Efter detta går vi in på genomförandet för att sist behandla etiska överväganden.

6.1 Val av metod

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod vilket har utgångspunkt i en ”semistrukturerad intervju”. Det innebär att man har en frågelista som man följer. Eftersom samtalet ses som en dynamisk process, där dynamiken mellan de som samtalar kan göra att frågorna ställs i en annan ordning eller att det tillkommer frågor vilket anpassat efter vem man talar med eller teman som man tidigare inte funderat över. Detta ger möjligheten till så öppna svarsmöjligheter som ger möjlighet till utvecklingar och fördjupningar av samtalet inom det specifika området (Eva, Fägerborg, Etnologiskt fältarbete, 1999, s.63-64).

I Etnologiskt fältarbete (1999) påpekar Fägerborg i sin artikel att:

I många fall kanske intervjun rör sig på en glidande skala mellan strukturerad och ostrukturerad. Ibland är det så att i inledningen av en undersökning, eller i början av ett intervjusamtal, kan frågandet vara mer öppet och sökande för att så småningom bli fastare strukturerat (s.63).

I Metodpraktikan (2007) kan man läsa att: ”samtalsintervjuer, är den kvalitativa motsvarigheten som ibland också kallas ”långa” eller ”djupa” intervjuer där det ofta handlar om att förstå och kartlägga människors uppfattningar på ett område för att därigenom utveckla begrepp och definiera kategorier” (s.220).

Kvalitativ respektive kvantitativ metod, handlar, enligt vår tolkning kort om att: En kvalitativ metod innebär färre personer och ingående djupintervjuer, medan i en kvantitativ metod i enkäter ber många svara på de frågor som ställs. Det innebär att man bara får svar på de frågor som ställs. I en kvalitativ undersökning får man även kunskap man inte bitt om.

Alltså är den valda metoden den mest passande för att fördjupa och finna de svar vi söker i vårt arbete för vår analys.

6.2 Urval

I första skedet bestämde vi oss för att utforma en enkätundersökning. Men i samråd med vår handledare kom vi fram till att utföra semistrukturerade samtalsintervjuer med lärare som arbetar inom skolans lägre åldrar 1-2. Vi har även valt att intervju kulturombud och kultursamordnare för att få en tydligare koppling mellan hur skola och kulturverksamheten samarbetar inom arbetet med de skapande verksamheterna. Valet att begränsa oss till årskurs 1-2 grundar sig på inriktning vi läst under vår utbildning, som är skapande

verksamhet. Då vi vet att man använder sig av skapande verksamhet i förskolan valde vi därför att fokusera oss på skolans verksamhet. Efter ett långt sökande efter lärare, kultursamordnare och kulturombud valde vi däremot att hålla oss till våra VFU områden och därmed begränsa oss till de sydvästra delarna av Göteborg. Detta på grund av tidsbrist från deras sida och avsaknat engagemang att ställa upp på våra intervjuer från skolor vi kontaktat genom e-post, telefonsamtal och besök. Valet av att intervjua sex personer grundar sig i huvudsak på dessa olika faktorer.

Vi valde då att intervjua tre kvinnliga lärare som jobbar inom skolans lägre åldrar årskurs 1-2, varav en av dessa lärare även är kulturombud. Sedan har vi även intervjuat två kultursamordnare. Sist men inte minst har vi intervjuat en före detta kulturombud som nu mera arbetar i Göteborgs stad inom kulturverksamheten, och är den personen som vi presenterat som den tredje kultursamordnaren och planeringsledare för barn och ungdomskulturen i Göteborg. Valet av att intervjua sex kvinnliga lärare grundade sig inte på att vi ville intervjua kvinnor, utan vi utgick ifrån de som valde att tacka ja till att ställa upp på våra intervjuer vilket i detta fall var kvinnor.

Genom att intervjua lärare, kulturombud och kultursamordnare vill vi skapa en röd tråd och visa hur användandet av de skapande verksamheterna är kopplade till skolans verksamhet och kulturutbudet i samhället. Vi får på så sätt inblick i hur det är styrt för att få en bredare syn på skapande verksamhetens betydelse i skolan och kulturlivet.

6.3 Intervjufrågornas utformning

Intervjufrågorna är uppdelade på två olika områden, där det ena området består av lärarintervjuer vilket innefattar arbetet med skapande verksamhet och kultur i skolans verksamhet. Det andra området är intervjuer med kultursamordnare och kulturombud vilket innefattar hur man arbetar med skapande verksamhet och hur man samarbetar med skolorna inom den kulturella verksamheten. Vi har utformat frågor så att de ska komplettera varandra, där igenom vill vi binda ihop de två intervjuerna så att en röd tråd skall fläta samman från de olika delarna till en helhet.

6.4 Genomförande

Vi förberedde även särskilda frågor utifrån vilka informanter vi skulle intervjua. Eftersom vi intervjuade både lärare, kultursamordnare och kulturombud var vi tvungna att utforma frågor på två olika sätt, vilket resulterade i två olika frågeformulär. Därefter talade vi om vårt syfte med vår uppsatts och med intervjufrågorna. Vi gav informanten en chans att förbereda sig innan själva intervjuträffen, genom att mejla frågorna till dem i förväg. I vissa fall fick vi ringa och boka upp våra intervjuträffar via telefon då de inte var anträffbara via mejl.

Vid val av genomförande intervjumetod övervägde vi lämpligast plats att genomföra intervjun på. Enligt Stukát, *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* (2005) skriver han att "miljön ska vara ostörd som möjligt och upplevas som trygg (för båda parterna) och "upsökande intervjuer är vanligast (fältintervjuer)" menar Stukát (s.40).

Vi gav därför informanterna möjlighet att välja lokation vilket resulterade i att de valde sina arbetsplatser. Intervjuerna genomfördes under olika tillfällen då vi intervjuade en person i taget. Vi valde att vara två vid själva intervjun då vi hjälptes åt med följdfrågor, ögonkontakt med informanten vilket även Stukat påvisar kan vara bra då han skriver att ” två personer kan upptäcka mer än vad en person gör.” och de kan även komma överens om att ha olika fokus under intervjun” (s.41).

Vi använde oss även utav bandspelare vilket underlättade för att kunna dokumentera våra intervjuer. På så sätt kunde transkribering genomföras i detalj för att fånga upp all information utifrån våra intervjuer.

6.5 Etiska överväganden

Den kvalitativa intervjun med utgångspunkt ur ett vetenskapligt perspektiv genomförs så att deltagarna informeras om sina rättigheter via en intervju Stukat skriver att,

Undersökningens syfte och tillvägagångssätt i stora drag bör beskrivas för de deltagande samt hur resultatet kommer att användas och presenteras. Eventuelle risker för obehag och skada ska redovisas (s.131). Staffan Stukat, *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*.

Vi talade även om för de vi intervjuade att dokumentationen skulle ske genom inspelning med bandspelare. Banden från intervjuerna kommer endast att avlyssnas och analyseras av oss samt att banden sedan kommer att arkiveras på, Dialekt, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (**DAG**), som är ett central myndighet på språkets område i Sverige.

Vi informerade om att deras identitet och arbetsplats inte kommer att nämnas i uppsatsen, därför har vi valt att skydda deras identitet genom att ge de intervjuade andra namn. Vi har valt att ge fingerade namn på lärarna vi intervjuat. Dessa är, Vera som är grundskolelärare, Elin är förskolelärare, grundskolelärare och även kulturombud, Tina som arbetar inom kulturförvaltningen och har varit kulturombud inom Göteborg, Mia är kultursamordnare, Lisa är grundskolelärare och Beatrice är kultursamordnare.

7. Empirisk analys

I denna sektion redovisar vi de intervjusvar som vi erhållit utifrån följande frågeställningar:

1. På vilka sätt används skapande verksamhet i undervisningen inom skolans verksamhet.
2. Vilka möjligheter och hinder upplever lärarna vid integrering av de skapande ämnena i skolans verksamhet och även vid integrering av kulturutbudet i skolans verksamhet?
3. Vilken koppling har kulturutbudet som finns ute i samhället till skapande verksamhet och på vilket sätt kan det kopplas ihop till verksamheten i skolan?

Vi strukturerar upp dessa frågeställningar i underrubriker här nedan för att få en lättare överskådlig bild över sammanhanget mellan skolverksamheten och kulturverksamheten.

Vilket vi påpekat tidigare har valt att ge fingerade namn på lärarna vi intervjuat. Dessa är, Vera som är grundskolelärare, Elin är förskolelärare, grundskolelärare och även kulturombud, Tina som arbetar inom kulturförvaltningen och har varit kulturombud inom Göteborg, Mia är kultursamordnare, Lisa är grundskolelärare och Beatrice är kultursamordnare. Här nedan följer vår empiriska analys.

7.1 Var, när, hur och varför skapande verksamhet?

I våra intervjuer med lärare kulturombud och kultursamordnare framkom det var man använder sig av skapande verksamhet i undervisningen inom skolans verksamhet.

Våra intervjuer visar att var man arbetar med skapande verksamhet beror även på lärarnas intressen och erfarenheter. Man arbetar bland annat i klassrummet, på fritids men även utanför klassrummet genom kulturutbudet som finns i samhället vilket kan vara besök på olika museer, bibliotek, besök av olika föreställningar. Tid och resurser styr även var man väljer att lägga undervisningen om man nu vill arbeta utanför klassrummet vilket vi går in på mer under rubriken hinder och möjligheter vid integrering.

I en intervju med Elin som är kulturombud, förskolelärare och grundskolelärare gav hon ett exempel på var man arbetar med skapande verksamhet inom skolans verksamhet där hon jobbar, hon pekade då på att:

Vi har ju en snickarverkstad och där står ju barnen ofta och snickrar, det kan vara på halvklasstimmarna med fritidspedagogerna, men även då på fritidshemmet främst att det mer frivilligt att dem som känner för det gör det (Elin, 20/4-09).

Alltså visar Elin att eleverna får möjlighet att arbeta men de skapande verksamheterna efter skoltid då tiden inte alltid räcker till under skoltid.

Författaren Lilja Ralph (1996) skriver i *Slöjden i tiden*, om hur man kan integrera slöjden i övriga ämnen i grundskolan och pekar på att slöjden ger möjlighet till motorisk träning, estetisk medvetenhet och även en möjlighet som ett pedagogiskt medel för att konkretisera och befästa olika inlärningssituationer där även teori och praktik kan kopplas samman (s.3-4).

Hon skriver även att något som kan försvåra arbetssättet med att integrera slöjden med de övriga ämnena är att "brist på tid på grund av pressande kursplanering" och "dålig insikt i varandras arbetssätt, planering och ämne" kan vara ett hinder (s.7).

Även om slöjd inte finns med på schemat eller att tid inte finns så anser vi att slöjd processen är viktig i lärandet då eleverna övar sig på det praktiska, samt kunna samarbeta och elevernas motorik övas.

Sedan kommer vi till frågan om när skapande verksamhet används i undervisningen inom skolans verksamhet. Detta sker under skoltid och efter skoltid, samt beror det på vad man arbetar med för tema och vilka möjligheter som finns då tiden och resurserna även här är en avgörande faktor. Vi har även tittat på när man kan arbeta med skapande verksamhet utanför skolans väggar. Detta kan man göra genom att integrera dessa med de tre kulturbesök som är obligatoriska för alla elever per termin, då kultur är en del av den skapande verksamheten. Eftersom det är obligatoriskt har man en begränsad tidsram att utföra dessa besök.

Då vi tittat på frågan om på vilket sätt skapande verksamhet ska användas i undervisningen inom skolans verksamhet utvisade intervjuerna att alla tre lärarna integrerar skapande verksamhet i undervisningen. De gör även det genom att ta till vara på kulturutbudet som finns, då de anser att skapande verksamhet och kultur hör ihop. När det de arbetar tematiskt integrerar lärarna detta med de skapande verksamheterna.

Då vi frågade Vera om vad skapande verksamhet var för henne fick vi till svar att:

Att man ska skapa mycket. Jag tycker inte att man bara ska stå där framme ååå och undervisa liksom, att man ska göra saker med händerna det ska vara kreativt. Att man lär sig mycket på det också. Liksom om man jobbar med bokstäver så behöver man kanske inte bara skriva bokstäverna utan man kan göra mer med lera och man kan skapa på olika sätt till exempel. (Vera, 20/4-09).

Detta visar på vilket sätt teori och praktik kan knytas samman för att skapa ett lustfyllt lärande. Som vi nämnde tidigare i bildelen skriver författaren Barnes i sin utgåva *Lära barn skapa* (2006) "att skapandet betraktas som en reningsprocess där känslor släpps fram" (s.20-22). Han menar också att det är när barnet är som minst koncentrerad som det konstnärliga skapandet utövas som mest. Barnes menar även att de får utlopp för sina känslor då skapandet av bilderna sker. Barnes kallar detta även för "känsliform", varje gång de målar eller gör något i lera. I varje skapande process så uttrycker de sina känslor som kan vara ilska, rädsla, glädje, enligt (Witkin 1974).

Då vi frågade om Vera tycker skapande verksamhet är en viktig del av hennes arbete uttryckte hon hur samarbetet mellan arbetslagen är en möjlighet att komplettera varandras olika kompetenser kring skapande verksamhet.

Jag gillar mycket det här att undervisa i matte och svenska liksom, prata om såna grejer men då har vi fritidspedagoger som är intresserade men sen är det ju vissa, vissa lärare som

är väldigt intresserade av det liksom. Det är ju det som är så bra att man har fritidspedagogerna, att man kan hjälpas åt. Att man täcker varandra liksom, kompletterar varandras kunskap och det tycker jag är en viktig (Vera, 20/4-09).

Detta visar på vilket sätt man kan arbeta med att koppla samman skolämnena med skapande verksamhet genom samarbete.

Som vi tidigare nämnt påpekar Marner (2005) att ”de estetiska läroprocesserna är en angelägenhet för alla ämnen” (s 81). Alltså är kopplingen mellan teori och praktik viktig.

Något vi även nämnt i dansdelen är hur man kan arbeta ämnesöverskridande. Elisabet Sjöstedt - Edholm och Anne Wigert (2005) *Att känna rörelse*, skriver att man kan koppla dans till skolämnena som svenska, matematik. De ger även konkreta tips på hur det går att arbeta i de tidigare åldrarna genom de olika ämnena, t.ex. svenska, kan eleverna arbeta med bokstäver som de själva får utforma med kroppen, samt även tala om vilka kroppsdelar som t.ex. börjar på bokstaven H (s.71-83). I skriften *Dans i skola* ”sägs det att dans och dansundervisning ger glädje, självkänsla, möjlighet till samarbete och gemenskap och därför borde ha en naturlig plats på skolschemat” (s.8).

Läroplanen påpekar även att skolans uppdrag är att ”skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen” (Lpo 94, s 5).

Lisa och Vera svarade på frågan om på vilket sätt de integrerar de skapande verksamheterna i andra skolämnena och fick då svaret att:

I matte som är mitt ämne då så är det mycket sång, mycket kreativt skapande i dels mängdlära men också geometri, sen när man håller på med sitt tema så är det ju ständigt skapande verksamhet för att det ska vara lustfyllt för en ett - tvåa, där är det ju liksom mycket instruktioner. Läs instruktioner och följ dem (Lisa, 23/4-09).

Detta visar på vilket sätt man kan arbeta på ett lustfullt sätt genom att integrera skapande verksamhet som sång med matematik i arbetet. Författaren Jederlund tar i *Musik som språk* (2002) upp att ”i lekformer som rim, ramsor, visor, fingerlekar, rytmiska hopp- och kroppslekar och i sång -, ring och danslekar - allt detta som av andra kallas för den lekande eller musiska barnkulturen” (s.115). Jederlund skriver även att forskning gjorts angående musikundervisning och vilken positiv verkan det haft i undervisning syfte, han menar då på att det ”har haft goda effekter även på övrig undervisning” (s.107).

Jederlund tyder på att det finns olika sätt att utveckla lärandet på genom de kreativa ämnena som han menar är viktiga. Att koppla sång till matematiken vilket läraren Lisa brukar använda sig av i sin undervisning är ett exempel på hur man kan arbeta.

Under en annan intervju fick vi ett annat svar under vår konversation med Vera då hon uttryckte att:

Vera: För mig är det inte bara svenska, till exempel om jag har no så har jag ju svenska också och då är det ju bild med, det är inte så att jag tänker, utan jag.

Intervjuare: Integrerar?

Vera: - Mmm precis, Även om det är schemalagt att vi ska ha no ett x antal minuter och svenska och så vidare, men jag tänker ju mer att jag integrerar det i undervisningen. Det är ju roligare för barnen också och så (Vera, 20/4-09).

Johansson betonar även att bilder idag tenderar att slå ut texter då människor idag tolkar bilder och använder dem på ett kreativt sätt för att förstå omvärlden på. Användandet utav bildskapande börjar redan under tidig ålder då barn lär sig teckna innan de lär sig skriva bokstäver. Alltså är bildskapandet en viktig process som utvecklas till att övergå till en skrivprocess, så som läraren Vera tyder på att hon integrerar bilden i undervisningen t.ex. när hon arbetar med svenska och no ämnena.

Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo94* som vi skrev tidigare under styrdokumentet, att "I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas" (s.6) och "eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskap. De skall få prova och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande, och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet" (s.7). Genom integrering av t.ex. matte, svenska, no så ska läraren ge möjlighet för eleverna att få komma i kontakt med de skapande ämnena. Läroplanen beskriver att eleverna skall få uppleva och utveckla dessa olika uttrycksformer.

Som vi tidigare påpekar kan man använda sig av kulturutbudet då man arbetar med skapande verksamhet. I en intervju med en av kultursamordnarna, ställde vi frågan om hon ansåg att skolor tar tillvara på kulturutbudet som finns och i så fall på vilket sätt, vi fick då svaret att:

Nej, för att, men den kunskapen inte finns, alltså kultur kompetensen finns inte och jag, jag förstår, jag jobbar ju nu uppe på en högstadieskola, det är så pressat och jobba speciellt på högstadiet, och i Göteborg har man ju valt att behålla timplanen, jag har ju varit, jobbat så många år med detta så jag har ju rekommenderat att man ska ta bort timplanen för länge sedan, då har man ju mycket, mycket större frihet (Beatrice, 29/4-09).

Enligt Beatrice visar detta på att det finns okunskap gällande frågan om på vilket sätt man kan ta tillvara på kulturen som ett medel för att integrera de skapande ämnena i skolan.

I frågan om varför skapande verksamhet ska användas i undervisningen inom skolans verksamhet så var dock alla de intervjuade eniga om att skapande verksamhet är viktigt för ett lustfyllt och varierat lärande.

Skolverkets skriver under rubriken bakgrund att "kultur i lärandet inom förskola och skola har idag många aspekter. Behovet av att utveckla arbetet med barns alla språk och uttrycksmöjligheter ökar ständigt", Myndigheten för skolutveckling (2003-2008). Genom kulturutbudet som finns kan man ta tillvara och koppla till skolans ämnen för att ge elever ett bredare sätt att tänka på.

I läroplanen *Lpo 94* under rubriken mål att uppnå i skolan står det att, "skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud", och kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama, dans" (s.10). I skolverkets hemsida under rubriken *Kultur i skolan* och skapande verksamhet och estetiska läroprocesser som en del i skolans uppdrag kan man även läsa att:

Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar”. ”Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig (<http://www.skolverket.se/sb/d/2155>, 27/4-09).

I intervjun med Vera ställde vi frågan varför hon tycker det är viktigt att använda skapande verksamhet i undervisningen och fick då svaret:

Att ha lektion att jag liksom står där framme eller att man har sån typ av lektion, det orkar de ju inte med, man får varva med olika sätt och undervisa på. Då lär de sig bättre på det sättet. Vissa ser ju att bilden, bilden säger ju mer än en text liksom, alla lär sig på olika sätt och då kan man ju nå alla också (Vera, 20/4-09).

Här ser vi tydligt att variation i undervisningen är viktigt och att skapande verksamhet är ett medel för att skapa denna variation och ett sätt att nå ut till alla elever, detta är en anledning till varför Vera tycker det är viktigt med skapande verksamhet i undervisningen.

Ett exempel på hur man även kan arbeta genom variation är att använda sig utav teatern, i wikipedia lyfts teaterns funktion fram och därmed varför teatern kan användas som ett redskap i undervisningen då det står att:

Teater, ibland drama eller skådespel, är en typ av scenkonst, som syftar till att agera, berätta, framställa eller förevisa historier, idéer eller känslor inför en publik. Detta sker vanligtvis genom dialog, det vill säga tal och gester mellan olika rollfigurer, spelade, eller agerade av skådespelare” (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Teater>, 19 Maj-09).

Alltså ser vi ett tydligt samband mellan variation och ett konkret lärande genom den skapande verksamheten som utgångspunkt, där till exempel teater kan vara ett sätt för eleverna att uttrycka sig på och ett sätt för lärarna att styra undervisningen, genom teater beroende på vilket tema de arbetar med.

7.2 Hinder och möjligheter vid integrering

Under intervjuerna har det visat sig att de hinder lärarna pekar på är brist på tid, bristande erfarenhet av skapande verksamhet vid integrering av de skapande ämnena i skolan, bristande integrering av kulturutbudet i skolans verksamhet och av resurser då man använder sig av skapande verksamhet ute i verksamheten som är en gemensam faktor för de tre lärare vi intervjuat. Endast en lärare har påpekat att rum i form av lokaler att kunna vara i är ett hinder/brist till att utföra de skapande ämnena. Tillgång till material så som instrument, utrymme i lokalerna och tid för att genomföra de moment man vill är begränsat då man i skolan arbetar efter timplan.

Tids aspekt är något man måste ta hänsyn till då man arbetar inom skolans verksamhet, tiden ger utrymme för antingen möjligheter eller hinder. Detta är något som även lärarna vi intervjuat har pekat på. I en intervju med Elin som i dag arbetar som kultursamordnare och förskolelärare påpekar hon:

Vi har ingen timplan att följa så det är ju mycket enklare för oss. Ettan, tvåan och trean alltså där har man ju väldigt krav och de har ju uppnående mål vilket vi inte har vi har ju strävans mål och där ska dem ha ett visst antal timmar matte och svenska och så vidare så det är inte lika lätt där. Men det är nog också mycket upp till var och en hur mycket man så att säga använder det som finns runt omkring utanför skolan också (Elin, 20/4 – 09).

Detta visar på ett tydligt hinder vad gäller tiden som inte alltid räcker till, vilket medför att de skapande verksamheterna faller utanför verksamhetens ramar. Men även som Elin anmärker är det upp till var och en hur tid man lägger ner och hur man integrerar de skapande ämnena i skolan. Hur mycket man använder sig av kulturutbudet som finns i samhället som ett medel för att arbeta med de skapande verksamheterna och på så sätt integrera skolans verksamhet med de kulturutbud som finns tillgängligt är en annan aspekt.

Sedan finns det en annan syn på tidsaspekten där vi sett möjligheter i hur man kan ta tillvara på tiden. Detta har även visats sig då vi intervjuat lärare och kultursamordnare. Då vi ställde frågan till läraren Lisa om tiden räckte till för att planera in dem skapande verksamheterna i dem andra ämnena och även om tiden räcker till för att planera in kulturbesöken, svarade hon så här:

Asså tid är väl alltid det man saknar så, men det lägger man ju in i den vanliga planeringstiden. Man planerar ju liksom och då räknar man ju in de. Då tänker jag väl inte just att nu håller vi på med bild. Utan de här passar bra att göra och så gör vi de och så blir det något kreativt utav det. Så det gör man ju liksom, det ingår ju i den andra verksamheten/.../Man går ju igenom utbudet det gör man en gång per termin sen bokar man ju in de besöken som ska bli. Så det läggs ju inte ner så mycket tid, man vet ju inte vad man ska jobba med och vad som skulle passa och så. Vare sig det passar eller inte så bokar man in det (Lisa, 23/4-09).

Lisa menar på att tid är en brist både när man ska planera in kulturbesöken och då man ska planera in de skapande verksamheterna i de andra ämnena, men hon ser det positiva i de hela om man använder tiden på rätt sätt.

Rum i form av utrymme, så som lokaler är även en utav frågorna vi ställer till lärarna och undrar om man finner detta som ett hinder eller en möjlighet i arbetet med skapande verksamhet. Läraren Lisa säger:

Nej jag ser nog inget hinder, man skulle vilja ha de här väldigt fina lokalerna och den möjligheten, det är ju där man ser hindret. Bristen i lokal och material (Lisa, 23/4-09).

Enligt läraren Lisa skulle möjligheterna för att använda sig av ämnet bild för att finna inspiration finnas om lokalerna var större och inredda med material, utformade för just bildämnet. I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo94* står det även:

Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära” /.../ sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra (s.9).

Precis som läroplanen påpekar är nyfikenhet och lusten att lära viktigt att ge eleven. Detta kan man då göra genom att ge eleverna en inspirerande miljö att vistas i, vilket även Lisa påpekat.

När det gäller resurser är ekonomin den styrande faktorn för vilka möjligheter man har gällande integrering av de skapande ämnena i skolans verksamhet och även vid integrering av kulturutbudet i skolans verksamhet. De lärare, kultursamordnare och kulturombud som vi intervjuat pekar alla på ekonomins betydelse i skolans och kulturlivets verksamhet som styrande för bland annat vilka material man kan beställa in, vilka kulturbesök man kan göra, vilka serier man kan beställa in.

Lärarna som vi intervjuat pekar på att det är viktigt att ta tillvara på gratis evenemang och vi frågade då om de hade några önskemål från politiker och skolledning när det gäller skapande verksamhet och kulturutbudet. Vi fick till bland annat som svar:

Att det inte ska kosta så mycket. Och sen att man ska få in det, att kulturskolan kommer och att det inte ska kosta så mycket eller att man får ta ut mer pengar, någonting som gör att man kan gå på saker. Det hade varit roligt, barnen tycker att det är kul, jag menar hur kul är det att sitta här i klassrummet en hel termin liksom. Sen att man går två tre gånger men det är ju dyrt ändå och på ett läsår får man ju inte göra det så ofta. Vera, 20/4-09.

Alltså är ekonomin en tydlig faktor som styr hur lärarna kan integrera och utföra planerig av de skapande ämnena i skolans verksamhet och även vid integrering av kulturutbudet i skolans verksamhet. Detta varierar dock beroende på hur stadsdelarnas ekonomi ser ut, och därefter varierar deras möjligheter till att erbjuda sina elever tillgång till mer kulturbesök än de tre kulturbesök som måste erbjudas. Även vilka interaktioner med skapande verksamhet de möter i klassrummen varierar beroende på resurser som inte alltid räcker till.

I en intervju med Tina som är tidigare kulturombud och verksam i Göteborgs kulturliv, fick vi veta att eleverna i skolan är berättigade till att få tre kulturbesök per termin. Detta har lärarna ansvaret att anordna för en ringa summa som förr var 20 kronor och i dagsläget ligger på 40 kronor per termin som man får ta ut för att göra dessa besök. Dessa besök innefattar ett museibesök, ett teaterbesök och ett skolbiobesök. Utöver dessa besök upplever lärarna att ekonomin är begränsad och därför tar man tillvara de gratis kulturevenemang som erbjuds av bland annat kulturskolan och museer.

Ett annat alternativ är att boka serier vilket kultursamordnaren Mia berättat mer om. Serier innebär att man till exempel kan få tillgång till en professionell utbildad pedagog som jobbar inom olika ämnesområden som dramapedagoger, konstpedagoger eller musikpedagoger, som skolorna kan utnyttja genom att boka in dessa då lärarna inte alltid har kompetens inom vissa skapande områden.

Inom kulturförvaltningen talar man om bland annat serier, kultur och läroprocesser och uttrycker:

På Kulturförvaltningen hoppas vi att våra serier kan vara en hjälp i det dagliga arbetet med att göra kulturen till en självklar del av barnens och skolans vardag. Utan särskilda lokaler och utan stora kostnader kan externa resurser anlitas som ger barn och unga konkreta möjligheter genom bild, bygge och rörelse erövra nya språk. Samtidigt får läraren och

pedagogen inspiration och nya metoder som engagerar hela kroppen och alla sinnen i läroprocesser som involverar barn och unga och där dessa är självklart centrum ([http://www.5.goteborg.se/prod/kultur, 20/5-09](http://www.5.goteborg.se/prod/kultur,20/5-09))

Alla lärare vi intervjuat tar tillvara de gratis evenemangen som erbjuds i Göteborgs stad i den mån tid och utrymme ges. Som vi nämt tidigare kan man boka gratis serier från kulturskolan. Läraren Lisa tar vara på detta då de i hennes klass har fått en möjlighet till att få en undervisning i ukulele, rytmik och även ansökt om att få dramalektioner och hon uttrycker det som att: ”Det är jättebra, det är kostnadsfritt så det är bara att tacka ja till ” (Lisa, 23/4-09).

En annan sak som upplevs som ett hinder för lärarna är bristande erfarenhet av skapande verksamhet vid integrering av de skapande ämnena i skolan. Vid en intervju med Vera frågade vi om hon tycker att skapande verksamhet är en viktig del i hennes arbete, hon svarade då:

Jag är inte så himla, jag gillar inte det där med skapande och sånt här rita å skapande händer sånt gillar inte jag. Jag gillar mycket det här att undervisa i matte och svenska liksom, prata om såna grejer men då har vi fritidspedagoger som är intresserade men sen är det ju vissa, vissa lärare som är väldigt intresserade av det liksom. Det är ju det som är så bra att man har fritidspedagogerna, att man kan hjälpas åt. Att man täcker varandra liksom, kompletterar varandras kunskap och det tycker jag är en viktig då da. Jag vet ju själv att jag inte är intressera men samtidigt så är det viktig att barnen får det (Vera, 20/4-09) .

Här ser vi ett exempel på vilka hinder lärare kan uppleva och vilka möjligheter som finns för att undgå hindren genom samarbete inom arbetslagen. Det finns även ännu en möjlighet för Vera att få hjälp till integrering av de skapande ämnena i skolan om arbetslaget inte skulle räcka till. I en intervju med Beatrice som är kultursamordnare, framgår att det finns möjligheter för Vera att erbjudas hjälp för att integrera skapande verksamhet i skolans ämnen genom att ansöka om en pedagog från kulturskolan. Läroplanen *Lpo94* påpekar även att de estetiska aspekterna ska uppmärksammas och det står:

Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskap. De skall få prova och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande, och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet (s.7).

Alltså är ansökan om att få en kulturpedagog från kulturskolan således en möjlighet till att uppfylla det läroplanen kräver.

Det finns även en annan aspekt på det hela och detta kommer från intervjun med Tina som är kultursamordnare. Vi frågade om hon anser att man på skolor använder sig av kulturutbud som finns i samhället och i så fall på vilket sätt. Hon visar på att det finns många hinder där lärarnas bristande erfarenheter av skapande verksamhet och vid integrering av de skapande ämnena i skolan är stor och svarade därmed följande:

Det finns massa hinder, pengar är ett hinder organisation är ett hinder, okunskap är ett hinder, kanske också ibland ovilja att man inte tycker att de estetiska ämnena inte är så viktiga, så det finns många olika aspekter på det.

7.3 Koppling mellan verksamheterna

Vi har vidare fokuserat oss på vilken koppling kulturutbudet som finns ute i samhället har till skapande verksamhet och på vilket sätt det kan kopplas ihop till verksamheten i skolan.

Hur kulturutbudet används i skolans verksamhet beror på läraren samt deras kunskaper om hur man kan ta tillvara på olika miljöer för att arbeta med de olika skapande ämnesområdena. Det finns en enorm möjlighet att använda kulturutbudet både i klassrummet i den vanliga undervisningen, i utomhuspedagogiken och genom att besöka kulturlivet ute i samhället. Kopplingen vi ser efter våra intervjuer med kultursamordnare, kulturombud och lärare, visar att samarbeta mellan skola och kulturverksamheten är en viktig process för att ta tillvara på de estetiska läroprocesserna som skapar ett lustfyllt lärande. Som Orlenius tidigare påpekade: ”Lärandet sker i ett samspel med den socio-kulturella omgivningen” (s.216). Orlenius menar att genom de socio-kulturella perspektivet så påpekar han att tyngden i utveckling sker genom kommunikation. Silwa Claesson påpekar även att i den sociokulturella inriktningen är det den omgivande kulturen, kommunikationen och sammanhanget som är i centrum (82-86). Detta visar på att samarbetet och utveckling kan ske genom kommunikation med den yttre omgivningen i samhället.

På skolverkets hemsida under rubriken bakgrund kan man läsa följande ”kultur i lärandet inom förskola och skola har idag många aspekter. Behovet av att utveckla arbetet med barns alla språk och uttrycksmöjligheter ökar ständigt” och ”Myndigheten för skolutveckling (2003-2008) har haft i uppdrag att i samverkan med andra aktörer utveckla kulturen i skolan. I uppdraget ingick att lyfta fram lärande exempel om hur samarbetet mellan musik- och kulturskolan, förskola och skola kan organiseras och utvecklas”. (<http://www.skolverket.se/sb/d/2155,27/4-09>).

Samverkan sker bland annat genom att varje skola måste ha ett kulturombud som förmedlar information de får från ombudsmöten och kulturombudsmötesträffar som kultursamordnaren håller i stadsdelen. I en intervju med Tina som tidigare varit kultursamordnare och kulturombud i Göteborg, ställde vi frågan om vem som informerar skolorna om kulturutbudet som finns i samhället, och fick då till svar:

Det är faktiskt i Göteborg så är det kulturförvaltningen som har de samordnande uppdraget att informera så där finns då ett nätverk för kultur i förskolan som heter kulf, och kultur i skolan som heter kulis, och det är via dom då som informationen sänds via kultursamordnarna i stadsdelarna går ut till alla kulturombud på varje förskola och grundskola, så det finns då ungefär tusen kulturombud i Göteborg (Tina, 21/4-09).

Här kan man se att kultursamordnare i varje stadsdel är den sammanbindande länken mellan kulturlivet och skolorna för att få in kulturen och verksamheten i skolan. Detta gör kultursamordnare genom att informera skolorna om kulturutbudet som finns i samhället. Detta görs genom att kultursamordnaren informerar de övriga i arbetslaget på skolan om vilka kulturverksamheter som finns att ta del av så man sedan tillsammans kan planera vilka evenemang man kan gå på om resurserna räcker till.

I våra intervjuer ställde vi frågan om hur skapande och kultur hör samman och fick vi till svars att både lärare, kultursamordnare och kulturombud betonar att kultur bygger på skapande verksamhet och på så sätt hör ihop. I en intervju med Tina som har mycket

erfarenhet inom kultursektorn, frågade vi om hon anser att de estetiska ämnena och kultur hör ihop och fick då till svars:

Dom estetiska ämnena är en del av kulturen, alltså kulturen kan ju vara mycket bredare men ja givet vis i och med att jag skrivit en avhandling om estetiska lärprocesser så tycker jag ju att de estetiska uttrycksformerna skulle kunna användas mycket mer i skolan inte bara för lärandet utan också som ren alltså kulturell del på det sättet att om man tittar på FN:s barnkonvention artikel 31 där alla barn har rätt till att delta i det kulturella livet så är det ju, där finns väldigt mycket mer att göra, så att säga, så hur mäter man nivå på kultur? Alltså det är svårt att säga det, så det är en svår fråga, men det hade kunnat göras mycket mer än vad som görs (Tina, 21/4-09).

Tina anser alltså att kultur och skapande är en viktig del i skolans arbete. Ett exempel på detta kan man finna i häftet *Teater spel med barn* där Berg (1992) skriver att:

Teaterlek befrämjar bland annat fantasi, självkänsla, motoriken, sinnena, talet inlevelseförmågan, känslouttryck, kroppsspråket och inte minst gruppsamarbetet” och ”Det är nyttigt att träna sig att uppträda inför andra. Barnen blir på sikt mindre blyga och dessutom visar det sig att de får intresse för dramatiska texter och en mängd andra kulturaktiviteter (s.6-7).

Detta visar på varför skapande verksamhet är en viktig del att använda sig av i skolans verksamhet. Att komma i kontakt med teater genom besök och undervisning är ett sätt att ta del av kulturaktiviteter i samhället. Detta är även en möjlighet för lärarna och människor som arbetar inom kulturverksamheten som i kulturskolan att få elever att finna sig själv på olika sätt och se kopplingen mellan skapande verksamhet och kultur.

I en annan intervju med Beatrice ställde vi frågan om hon anser att man på skolor använder sig av kulturutbudet som finns i samhället och hon anser:

Kulturen är blodet i ådrorna, det är det vi lever med och det är det vi ska uppmuntra våra barn och ungdomar som skall ta över framtiden och få tillgång till kultur och skapande verksamhet. Och det är ju den attityden samhället inte har, alltså man förstår inte att man kan få in kulturen för att öka självkänslan, självförtroendet hos en människa, genom att använda det språket, dom uttrycken som finns inom kulturen (Beatrice, 29/4-09).

Detta är en tydlig inställning för hur en positiv attityd gentemot skapande verksamhet och kultur kan bidra till att eleverna får möjligheten att ta tillvara på de kulturella och skapande uttrycksformerna. Det visar även hur våra attityder som vuxna påverkar vad eleverna bär med sig i livet och vad de då tycker är viktigt. Både Beatrice och Lisa delar denna tanke. Vi tog även i kulturdelen upp vad fns barnkonvention uttrycker vilket även Beatrice och Vera belyser och hänvisar till FN:s konvention om barnets rättigheter i artikel 31, där det står att:

Konventionsstaterna erkänner barnens rätt till att vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnens ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet”. Och att ”Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt reaktions- och fritidsverksamhet (s.48, 2006).

Ett konkret exempel på kopplingen mellan hur kultur och skapande verksamhet är sammankopplade är som vi tidigare nämnt att varje elev är berättigade till ett museibesök,

ett teaterbesök och ett skolbiobesök per termin. Mia som är kultursamordnare pekar på detta:

Alla barn ska gå på minst ett teaterbesök, minst ett museeie besök och skolbio besök om året så det är ju ett krav, så det är ju det uppdraget vi har som kulturarbetare att vi måste erbjuda detta. (Mia, 22/4-09).

Sedan kan man som vi tidigare påpekat boka olika serier för att få in de skapande verksamheterna i undervisningen genom kulturskolan. Men man kan som lärare även fördjupa sig inom till exempel museeie besöken då man kan använda sig av museeiernas pedagoger som kan erbjuda eleverna undervisning. I en fråga till Lisa frågade vi om hon använder sig av kulturutbudet för att integrera de skapande ämnena med de vanliga ämnena och fick då till svars:

Man försöker nog, asså när vi får ett museibesök försöker man gå till det museet, eller få den Museeie lektionen som passar till det ämnet eller temaområdet som man håller på med just då eller vi hade tema kroppen förut och då gick vi till universumet och hade en lektion om hälsan på universum. Vi hade Mozart då ser man till att man besöker ett museum som har kläder från 1700-talet. Det var världskulturmuseet (Lisa, 23/4-09).

Detta är ett konkret exempel på hur man tar tillvara på museernas olika erbjudanden till exempel i undervisningssyfte för att integrera skolan verksamhet med kulturutbudet som finns. I styrdokumentens delen tog vi även upp denna fråga. I avsnittet om mål att uppnå i grundskolan står det:

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud", och kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama, dans (s.10).

Detta visar på hur skapande verksamhet och kulturutbudet flätas ihop då de kompletterar varandra, då man till exempel genom museums besök och besök från kulturskolan kan kombinera skapande verksamhet med kulturutbudet som finns i samhället.

Vi ställde även frågan till våra respondenter angående om de hade övriga tankar om kultur eller skapande verksamhet. Vi fick då ett uttömmande svar av Tina som påpekar att:

Ja det har jag och det är det här med kultur och lärande som jag gärna vill ta upp då att kulturen används eller ses som en... ee, den har en väldigt viktig funktion, alltså lärandets kulturuppdrag är väldigt för att om man tar med kulturen in i skolan så, så då får man möjlighet till meningsskapande i lärandet för barn och unga, men man har också möjlighet att via det att få in mycket samhällsperspektiv och få med andra dimensioner i lärandet genom att det är något som intressera barnen och att man tar för lite tillvara på barns eget skapande i både förskolan och skolan, det är för mycket vuxenstyrt, så det är dom sakerna som jag tycker är också viktiga betona kring det här med kulturen, de är alldeles för lite på barns initiativ och de är allment alldeles för lite, alltså kulturen används alldeles för lite som meningsskapande del i skolan, så det är väl dom sakerna som jag tycker är, hade varit viktiga att föra fram (Tina, 21/4-09).

Vi har upptäckt att lärare, kulturombud och kultursamordnare vi intervjuat delar en gemensam syn där de anser att kultur är möjlighet till meningsskapande i lärandet vilket även Tina visat på i våra samtal.

Vi frågade även Lisa om hon tyckte att kultur och skapande verksamhet hör ihop och om det finns något samband där mellan och hon sa då:

Ja kulturen bygger väl på skapande verksamhet, emm för barnen så har den nog inte den kopplingen liksom. Det beror på vad man jobbar med om man håller på med Monet och målar mycket tavlor och tänker mycket på den tekniken och så går man på museum och tittar på Monet tavlor då blir det ju liksom en koppling för dem också, då blir det ju kultur och man måste nog göra det väldigt tydligt för barnen för att de ska se en koppling. Men det är ju klart att man själv ser kopplingen (Lisa, 23/4-09).

Detta är en viktig aspekt då man genom att vara tydlig som lärare kan få eleverna att se kopplingen mellan kultur och skapande verksamhet.

Som vi tidigare påpekat i kultur delen kan man inom Göteborgs stads sida för kulturförvaltningen under rubriken *kultur i skolan*, läsa att:

Ett ökat intresse för samarbete mellan kultur och skola blir allt tydligare. Skolans läroplaner betonar ett undersökande arbetssätt och en integrering av kulturen i alla ämnen. Syftet är att integrera kulturen i skolans ordinarie arbete. Konst och kultur är ett komplement i undervisningen, där ett erfarenhetsbaserat lärande är lika viktigt som den teoretiska delen av undervisningen. Det egna skapandet är en viktig del i ett aktivt lärande och delaktighet i läroprocesserna främjar en utveckling av demokratin. Genom skolan och förskolan har kulturen möjlighet att nå alla barn.
(<http://www5.goteborg.se/prod/kultur/kulturforvaltningen>).

Här ser vi en tydlig sammankoppling mellan skola och kultur där även skapande verksamhet tar plats som en del utav detta vilket även Lisa påpekar.

8. Diskussion och avslutande reflektioner

Härmed kommer vi att diskutera de olika delarna i vårt arbete där våra egna tankar, litteratur, teorier och resultatet kommer flätas samman. Utifrån våra intervjuer med lärare har vi fått en klarare bild av hur synen, bemötandet och användandet av skapande verksamhet i skolan ser ut.

Genom intervjuer med kulturombud och kultursamordnare har vi sett vilken koppling kulturutbudet som finns ute i samhället har till skapande verksamhet och på vilket sätt det kan kopplas ihop till verksamheten i skolan. Vi har dessutom sett vilka möjligheter och hinder lärarna upplever vid integrering av de skapande ämnena i skolans verksamhet och även på vilket sätt de använder skapande verksamhet i undervisningen inom skolans verksamhet.

Vi anser att de skapande verksamheterna är en positiv kraft i skolans undervisning, vilket bidrar till bland annat ett lustfyllt lärande. Den kreativa inlärningen stärker gruppkänslan, fantasi, känslouttryck, hur man kan samarbeta och man stärker den sociala kompetensen hos eleverna. Detta är några områden vi kommer att belysa, vilket även litteratur vi tidigare använt oss av styrker. Vi vill visa på att det finns en möjlighet att arbeta med olika arbetssätt i den vanliga undervisningen även om man inte sätter de skapande verksamheterna som enskilda delar på schemat i skolan. I Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94 står det att:

I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas” (s.6) och ”Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskap. De skall få prova och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande, och skapande i bild, text och form skall vara inlag i skolans verksamhet. (s.7).

Vi fick under våra intervjuer veta att vissa av de skapande ämnena som slöjd t.ex. finns inte med på schemat förrän eleverna börjar i 3: an, men annars använder sig ofta fritidspedagogerna av slöjden efter skoltiden under fritidstiden. Musik är ett ämne som inte alltid står på schemat, men däremot använder lärarna musiken som ett komplement i undervisningen. Det vill säga att musiken används i integrering med den övriga undervisningen. Eftersom att musiken är ett sätt att uttrycka sina känslor på, som vi tidigare har påpekat, tycker vi att det är ett naturligt sätt att ta till i undervisningen. Det kan vara att använda rim eller sjunga en mattetabell osv. Dans är också en del av de kreativa ämnena som vi tycker är viktigt att få utöva, för barn i de lägre åldrarna. För de barn som har svårt att koncentrera sig, kan då dans och musik vara ett bra komplement i undervisningen för de elever som behöver få variation. I läroplanen i skolans uppdrag står det:

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen” (Lpo 94, s 5).

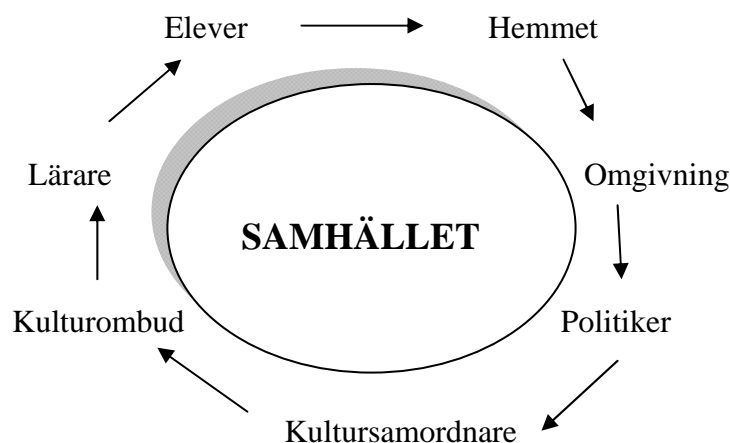
Att erbjudas olika valmöjligheter i skolan anser vi är viktigt då det ger barnen en möjlighet att utvecklas på sina egna villkor genom att arbetssättet anpassas efter individen. För barn som är på en upptäcktsfärd är det spännande att låta dem använda alla sina sinnen genom skapande verksamhet. Ett sätt att göra detta är att vara kreativ genom att använda sin fantasi. Enligt den sociokulturella teorin menar Vygotskijs att lärandet sker i ett sammanhang, samt att fantasi och kreativitet hör ihop. Orlenius pekar även på att skolans miljö är avgörande för lärandet, och anser att arbeta praktiskt genom ett konkret lärande är

grunden till förståelse. Vi vet att skapande verksamhet används ute i verksamheten och fick i arbetet reda på var, när och på vilket sätt och varför man använder sig av skapande verksamhet. Detta har varit en utgångspunkt i vårt arbete och vi kan konstatera att en gemensam synpunkt alla lärare nämner är att man använder skapande verksamheten som ett redskap för att integrera dessa med de ordinarie ämnena under olika tillfällen under olika tidpunkter, på olika sätt och att man använder sig av skapande verksamhet i arbetet då det bidrar till ett konkret och lustfyllt lärande.

De skapande verksamheter, som vi skriver om, skapar ett lustfyllt lärande på ett konkret sätt. Vi tror att om lärare hade mer kunskap inom dessa skapande verksamheterna skulle undervisningen nå fler elever än vad det gör i dag. Många elever är oroliga, har svårt att sitta still och som vi vet är det fler elever som behöver särskilt stöd i skolan, vilket vi har uppmärksammat genom vår praktik. Om vi hade fått möjligheten till att ha dessa skapande ämnena på skolschemat så hade vi kanske kunnat nå alla elever.

Vi har även sett att en tydlig koppling mellan skolan och kulturlivets verksamheter finns och lärare tar tillvara på kulturutbudet i den mån de kan och utifrån de resurser som finns. Som vi tidigare konstaterat kan man beställa in serier för att få en djupare insyn och arbeta med skapande verksamhet som drama och rytmik, vilket har framgått av våra intervjuer. Något vi uppmärksammat sen tidigare genom vår verksamhetsförlagda utbildning, har varit att lärare ofta pekar på att resurser och tid inte räcker till. Utifrån våra intervjuer har vi fått konstaterat att lärare arbetar under ständig tidspress. Detta har resulterats i att de inte kan använda de delar av kulturutbudet som kostar, vilket gör att lärare inte får möjlighet att ta tillvara dyrbara hjälpmedel, då dessa pedagoger som arbetar inom kulturlivet har enorm kompetens. Vi har själva fått uppleva detta under vår utbildning, då vi fått besöka olika kulturella verksamheter. Vi har tagit upp de hinder man upplever vid integrering av skapande verksamhet och även resurs- och tidsaspekten spelar roll. Vi tycker det är viktigt att se möjligheterna i hindren som man upplever, ett gott exempel på detta är ta vara på samarbete mellan arbetslagen som kan vara en positiv kraft i skolans arbete. På så sätt kan man spara både tid och resurser då man kan utbyta kunskap, erfarenheter och utföra gemensam planering.

Figuren nedanför visar hur vi ser på processen som en röd tråd där samhället står i centrum och omgivningens önskemål inom kultursamhället står till grund för vad politiker bestämmer. Något sedan kultursamordnare bär med sig och ger vidare till kulturombud, vilket i sin tur förmedlar detta till övriga lärare och elever, där eleverna i sin tur tar med sig sina erfarenheter in till hemmet. Detta anser vi är viktigt att ha en kunskap om då man på så sätt kan bli medveten om hur de olika delarna i samarbetet mellan skola och kultur hänger samman.

Vi anser även att det är viktigt att lärare kan förmedla föräldrar varför de skapande verksamheterna och kulturutbudet är viktiga och kanske även få dem att vara delaktiga i arbetet. Eleverna tar ofta hem saker och ting de skapat och det kan vara intressant för dem att veta, att till exempel teckningar kan berätta mycket om vad som finns i deras barns tankar. Som framtida lärare vill vi få föräldrarna att förstå att det finns ett kulturutbud tillgängligt för hela familjen att ta till sig, vilket är ett tillfälle för gemenskap och även för ett lärande.

8.1 Konsekvenser

En konsekvens av att begränsa sig i arbetet och inte arbeta genom variation och de estetiska läroprocesserna, är att man som lärare riskerar att fastna i en katederundervisning som kan uppfattas som tråkig för eleverna. Detta i sin tur kan bidra till att elever inte känner motivation till att lära sig. Därför är det viktigt att erbjuda eleverna variation i undervisningen då alla lär sig på olika sätt. Genom skapande verksamhet och kultur kan man lyfta fram variation i undervisningen och därmed undvika konsekvenser som att tappa bort eleverna i lärandeprocessen.

En annan konsekvens som kan uppkomma är att om man som lärare inte känner till de kulturutbud som finns och de möjligheter som de bidrar till, riskerar man att förlora en god möjlighet till att ge eleverna en erfarenhet av vad som finns ute i samhället. Man tar möjligheten från eleverna att uppleva det som finns utanför klassrummet.

Sedan kan man finna konsekvenser i att lärare finner att de inte har de resurser, den tid och de erfarenheter som behövs för att arbeta med kultur och skapande verksamhet. Detta begränsar möjligheten för lärare att ge eleverna en variation och ett lustfyllt lärande.

8.2 Vårt arbetes relevans för läraryrket

Hur kan man som lärare i den dagliga verksamheten dra nytta av de rön som presenteras i denna uppsatts? Vi vill att detta arbete och även referenslistan vi använt oss utav ska vara till nytta för de lärare som redan är verksamma inom skolans verksamhet men även för de

nya eller blivande lärarna. Detta i sin tur ska leda till kunskap om vad skapande verksamhet och kultur har att erbjuda.

Vår viktigaste upptäckt under arbetets gång är att skapande verksamhet och kultur är en viktig del i läroprocessen och även att det lärarna bär med sig sen tidigare erfarenheter ligger till grund för hur och om man använder sig av den skapande verksamheten och kulturutbudet som finns i samhället. Ett kontinuerligt samarbete mellan skola och kulturskolor är en förutsättning för att ge eleverna den variation och det lustfyllda lärandet som ligger till grund för de lärandeprocesser som ligger i fokus.

Vi har funnit några problem inom de tre områden vi har som fokus i vårt syfte. Det första problemet ligger i att hur kulturutbudet utnyttjas ligger i lärarnas intresse då man på olika skolor värderar och använder sig av kulturutbudet som finns tillgängligt på olika sätt. Det andra problemet som vi finner det ur lärarnas perspektiv är att hur, var, när, på vilket sätt och varför skapande verksamhet används och hur det integreras i andra skolämnen, beror på som vi tidigare påpekat, lärarnas erfarenheter, intressen och kreativitet till att ta tillvara på dessa estetiska läroprocesser.

8.3 Framtida forskning

Detta arbete skulle kunna ligga till grund för framtida forskning för både oss och andra forskare inom området vi tagit upp. Under arbetets gång upptäckte vi att det finns mycket mer att hämta och utveckla vidare. Som framtida vidare forskning skulle det vara intressant att titta närmare på hur det förhåller sig mellan olika stadsdelar, vilka tankar olika lärare har om skapande verksamhet och kultur, elevernas syn på skapande och kultur och även hur politiker ser på området. Genom detta skulle man kunna se likheter och skillnader i synsätt och arbetssätt. Det skulle även vara intressant att undersöka skapande verksamhet och kultur ur ett genus perspektiv. Då skulle man kunna titta på om flickor och pojkar väljer att arbeta med de olika skapande verksamheterna utifrån vilket kön de har, uppmuntras de att välja någon del före det andra? Sedan kan man undersöka om valet av vilka skapande verksamheter eleverna ska arbeta med beror på om man är en manlig eller kvinnlig lärare.

9. Slutord

Vi lever i en tid där möjligheten att inhämta kunskap på många olika nivåer sträcker sig oändligt långt. Att ta tillvara på vad den skapande verksamhet och kulturlivet har att erbjuda, är en enorm möjlighet för lärare att variera sin undervisning och för elever att få ett lustfyllt lärande och även ett sätt för dem att komma i kontakt med samhällslivet. Då skolan är en förberedelse för eleverna att bli goda samhällsmedborgare gäller det för oss lärare att ge dem de redskap de behöver för att finna sig själv, ta del av det som erbjuds och därmed kunna vara en del av samhället vi lever i genom kunskap och förståelse för det de möter. Som lärare måste vi öppna våra ögon och våga prova oss fram och ge eleverna den största möjliga grunden genom att ge dem de redskap de behöver för att vara en del av samhället. Då vi anser att varje individ är unik måste vi ge dem möjligheten till att finna inre motivation, genom att erbjuda dem ett varierat och lustfyllt lärande. Vi måste då ta tillvara på elevernas olika intressen och ge dem möjligheten till att uttrycka sina inre känslor och tankar genom att ta tillvara på den skapande verksamheten och vad kulturutbudet i samhället har att erbjuda.

10. Referenslista

Litteratur

Barnes Rob (1994). *Lära barns skapa*. Studentlitteratur: Lund.

Berg Ingvar, (1992). *Teater med barn*. Högskolan Falun Borlänge.

Bendroth, Karlsson, Marie, (1998) *Barns bildskapande i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur

Claesson, Silwa (2002) *Spår av teorier i praktiken*. Studentlitteratur: Lund.

Esaiasson Peter, Gillijam Mikael, Oskarsson Henrik, Wägnerud Lena, (2007), *Metodpraktikan*, Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

Gunnartz, Anders, (1990), *Dans i skolan - En metodikskrift från Danshögskolan*, Stockholm: Danshögskolan i samarbete med Statens kulturråd

Hjort Madeleine, Unander-Scharin Åsa, Wiklund Christer & Åkman Lennart *Om konstarter och matematik i lärandet* (2002). Stockholm: Carlssons bokförlag.

Jederlund, Ulf (2002) *Musik och språk*. Stockholm: Runa förlag.

Kaijser Lars & Öhlander Magnus (1999), *Etnologiskt fältarbete*, Studentlitteratur: Lund.

Löfstedt, Ulla. (2002). *Barns bildskapande och didaktiska konsekvenser*. Jönköping: Jönköping University Press.

Marner, Anders (2005) *Möten och medieringar – estetiska ämnen och läroprocesser i ett semiotiskt och sociokulturellt perspektiv* Inlaga Print & Media, Umeå universitet.

Marner, Anders och Östergren, Hans (2003) RAPP 316:16. *Kultur för alla - estetiska ämnen och läroprocesser i ett mediaspecifikt och medieneutralt perspektiv*. Kalmar: Liber Distribution, Stockholm.

Orlenius, kennert (2002) *Värdegrunden – finns den?* Stockholm: Runar förlag.

Pramling- Samuelsson Ingrid & Sonja Sheridan (1999). *Lärandets grogrund*. Studentlitteratur: Lund.

Ralph Lilja (1996). *Slöjden i tiden: ett läromedel för en integrerad slöjd och ämnesundervisning på grundskolan*, Huskvarna: Huskvarna Handelstjänst, cop.

Stukat Staffan, (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sjöstedt, Edelholm Elisabet & Wigert Anne, (2005) *Att känna rörelser*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Uddholm, Mats (1993) *Pedagogen och den musikaliska människan*. Mölndal: Förlaget Lutfisken.

Utrikesdepartementet (2006) FN: s *Konventionen om barnets rättigheter*.

Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshem Lpo 94. Stockholm: Fritzes.

Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för förskolan Lpfö 98. Stockholm: Fritzes.

Vygotskij, Lev S (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB.

Föreläsningar

Franzen, Bengt: *skapande verksamhet*, VT 2007

Johansson, Hjärdis: *Bildskapande*, 15 september, 2006

Kulturbesök

Forslund Pontus, *Världskulturmuseet*: 1/2-07

Elektroniska källor

Göteborgs Universitet, kursplan för skapande verksamhet för tidigare åldrar:

http://www.ufl.gu.se/digitalAssets/1245/1245633_LVS_kommentarmaterial_070921.pdf

hämtat datum: 18/5 -2009.

Göteborgs Universitet: Christopher F Törnback & Johan Olsson, (2008) *Varför är det så svårt med skapande Verksamhet?*,

(http://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/18530/1/gupea_2077_18530_1.pdf, hämtat datum 20/5 2008).

Kulturförvaltningens hemsida:

<http://www5.goteborg.se/prod/kultur/kulturforvaltningen/dalis2.nsf/0/31ff9f7b4235fbe3c125719a0036ef9d!OpenDocument&Click=#jump3>, hämtat datum: 27/4-2009.

Nationalencyklopedin:

<http://www.ne.se/enkel/kultur>, hämtat datum 9/6-2009.

Skolverkets hemsida: <http://www.skolverket.se/sb/d/2155>, hämtat datum: 27/4- 2009.

Intervjuer

Intervju 1, Vera, datum: 20/4-09.

Intervju 2, Elin, datum: 20/4-09.

Intervju 3, Tina, datum: 21/4-09.

Intervju 4, Mia, datum: 22/4-09.

Intervju 5, Lisa, datum: 23/4-09.

Intervju 6, Beatrice, datum: 29/4-09.

11. Bilagor

Bilaga 1. Intervjufrågor till kulturombud

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vi är två lärarstuderande vid namn Rima Somi och Anna Sjödin. Vi läser just nu sista terminen på Lärarprogrammet inom Göteborgs universitet. Vi ska skriva en C-uppsatts vilket är en vetenskaplig studie, även kallat examensarbete.

Syftet med dessa intervjufrågor är att vi vill titta på hur ni arbetar inom kulturverksamheten.

I vår studie vill vi finna svar på i vilken utsträckning man inom skolans verksamhet använder sig utav kulturutbudet och vi fokuserar oss på årskurs 1-2.

Härmed får ni möjligheten att titta igenom frågorna i lugn och ro innan vi besöker er för en intervju.

Vi är hjärtligt tacksamma för att ni ställer upp.

Med vänliga hälsningar/Anna & Rima

INTERVJUFRÅGOR:

1. Vad har du för utbildning?
2. Vad är kultur för dig?
3. Hur länge har du arbetat inom kulturverksamheten? Samt hur arbetar man inom kulturverksamheten med att integrera detta i skolverksamheten?
4. Anser du/ni er att man på skolor använder sig av kulturutbud som finns i samhället? På vilket sätt?
5. Vem informerar skolorna om kulturutbudet som finns i samhället?
6. Finns det någon samordnare som ansvarar för kulturutbudet som sedan når skolorna i olika kommuner? Vem i så fall? Om inte detta finns, vem ansvarar då för detta?
7. Vilken uppgift har du som kulturombud?

8. Hur mycket tid får du avsatt som kulturombud?
9. Hur många kulturbesök är varje elev/skola berättigad per termin/ år?
10. Anser ni att skolor har tillräckligt många kulturbesök per termin/ år? Om inte varför?
11. Anser ni att skolor tar ni tillvara på kulturutbudet som finns? I så fall hur, och om inte varför?
12. Kan skolor erbjudas besök/undervisning från kulturverksamheten? I så fall tas detta tillvara på av skolorna?
13. Samarbetar man mellan olika kommuner inom kulturverksamheten?
14. Övriga tankar.

Bilaga 2. Intervjufrågor till Lärare

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vi är två lärarstuderande vid namn Rima Somi och Anna Sjödin. Vi läser just nu sista terminen på Lärarprogrammet inom Göteborgs universitet. Vi ska skriva en C-opsatts vilket är en vetenskaplig studie, även kallat examensarbete.

Syftet med det valda området är att vi vill finna svar på vilken syn lärare har och i vilken utsträckning de sedan bemöter och använder sig utav områden inom de skapande verksamheterna (musik, dans, drama, slöjd, bild). Vi fokuserar oss på skolans verksamhet årskurs 1-2. Vi vill även se vilka hinder och möjligheter lärare ser vid integrering av de skapande ämnena i skolan.

Härmed får ni möjligheten att titta igenom frågorna i lugn och ro innan vi besöker er för en intervju.

Vi är hjärtligt tacksamma för att ni ställer upp.

Med vänliga hälsningar/ Anna & Rima

INTERVJUFRÅGOR:

Lärarens bakgrund

1. Hur gammal är du? Och hur länge har du jobbat som lärare?
2. Vad har du för utbildning? Inom vilket ämnes område?
3. Vilken årskurs undervisar du i nu?

Lärarens uppfattningar om skapade verksamheterna

4. Vad tänker du på när du hör begreppet skapande verksamhet?
5. Vad är skapande verksamhet för dig? Förklara.

Lärarens undervisning inom de skapande verksamheterna

6. Arbetar du/ni med de olika skapande verksamheterna? I så fall på vilket sätt inspirerar du till att arbeta med dessa? Och om inte varför?

7. Tycker du att skapande verksamhet är en viktig del i ditt arbete? På vilket sätt?
8. När och hur ofta arbetar du/ni med skapande verksamhet? Hur mycket tid lägger ni ned på de olika skapande verksamheterna?
9. Tycker du/ni att det är viktigt att använda de skapande verksamheterna i undervisningen? Varför?
10. Hur integrerar du/ de skapande verksamheterna i de andra skolämnena?
11. Vet du/ni vad som står i skolans lokala kursplaner om skapande verksamhet?
12. Tar ni tillvara på kulturutbudet som finns i samhället? I så fall på vilket sätt?
13. Använder ni er av kulturutbudet för att integrera de skapande verksamheterna i undervisningen? I så fall på vilket sätt?
14. Tar ni tillvara på besök från kulturskolan för att få in de skapande verksamheterna i klassrummet?

Möjligheter och hinder i arbetet

15. Har du/ni tid för att planera in kulturbesök, samt hur ofta gör du/ni detta?
16. Har du/ni den tid som behövs för att planera in de skapande verksamheterna i de andra skolämnena? Hur mycket tid avsätter du/ni i så fall, om inte hur mycket tid skulle ni behöva?
17. Ser du/ni några hinder i ert arbete med att integrera de skapande verksamheterna i de andra skolämnena? I så fall vilka hinder ser du?
18. Skulle du/ni vilja arbeta med något område inom de skapande verksamheterna ni inte haft möjligheten till? Vilket ämne i så fall?
19. Är arbetslagen positiva till att arbeta med de skapande verksamheterna?
20. Har du/ni några önskemål från politiker och skolledningen när det gäller skapande verksamhet och kulturutbud?
21. Hur mycket styr ekonomin när det gäller användandet av skapande verksamhet samt material och även kostnader för kulturbesök?
22. Anser du/ni att eleverna får tillräckligt med kulturbesök per år? Om inte varför, och vad skulle man göra åt det?
23. Övriga tankar?